

Domoljub

V Ljubljani 31. marca 1943-XXI

56 - Štev. 13

Na semenj

Ko kuješ svoj značaj

Z dušo delaj!

O zgodovinarju in modroslovcu Carlylu pripovedujejo, da je bil bolan in da ni smel jesti navadnega kruha. Zato pa mu je njegova žena morala zanj peči drugačen kruh. Dobra žena pa je bila v velikih težavah, ker krušno peči ni bila vajena. Zaradi tega je morala vso noč biti na nogah, preden je prvokrat spekla potrební kruh svojemu bolnemu možu. Pa se ji je njeno delo tako malenkostno zazdelo ter se je utrujena takole zamislila: »Ali ni slaven Benvenuto Cellini tudi prečul cele noči, ko je žgal v glino narejeni sloveči Perzejev kip? Kakšna razlika pa je prav za prav med umetnikom, ki žge svojo mojstrovino, in pa ženo, ki za svojega bolnega moža kruh peče?«

Resnično! Ne gre prav nič za to, ali je tisto delo, ki ga opravljamo, majhno ali veliko, marveč za to gre, ali smo svoje delo z dušo opravili!

Michelangelo je bil najslavnejši umetnik. Nekega dne ga je obiskal prijatelj ter ga vprašal: »Kaj pa počnete, da nikamor ne pridete v svojem delu? Zadnjikrat ste prav to delali, kaj delate danes.«

Oni pa je odgovoril: O, pač, pač! Napredoval sem! Marsikaj sem že popravil. Tukaj sem nekaj stran vzel, tam nekaj dodal, da je kip lepši.

Prijatelj: »To so pa le malenkosti!«

Oni: »Kajpada so le malenkosti, toda iz teh je popolnost sestavljena. Popolnost sama pa ni malenkost!«

Kdor tudi majhne stvari vestno in popolno izvršuje, kaže veliko dušo!

Včasih so domala vsi pošteni ljudje vsak svoj nalog vestno opravljali. Dandanašnji pa je že tako, da je takih ljudi še prav malo, pa še tisti se drugim zde prismojeni. Koliko je dandanes obrtnikov, ki delajo le za oko? Koliko je delavcev, ki svoje delo store, da pač lahko rečejo, da so to in to storili, čeprav so se zraven pridušali in kleli. Koliko jih je danes že na deželi, ki bo živino površno opravili, ki bo malomarno oral njivo svojega gospodarja, ki se za njegove konje ne bo dovolj pohričal. Ali naj vam naštejemo celo vrsto takih vzgledov? Ali naj naštejemo, kako marsikaj zidar dandanes zida, da je le brž narejen zid in ometan, saj pod malto nihče ne pojde gledat, kako je zid sezidan? Prav zato pa je dandanes tudi tolikanj nezadovoljnosti v svetu in ljudeh!

Danski pesnik Jørgensen je nekoč prišel na vrh sloveče kölnske stolnice, kjer je našel klesarja, ki je pravkar klesal v kamen lepo rožo-pasijonko. Pesnik nekaj časa občuduje delavca, ki tako vestno in skrbno kleše. Nato pa ga pobara: »Le čemu neki se tolikanj trudita s to rožo? Saj od spodaj rože nihče ne bo videl.« Delavec pa mu je odgovoril: »Bo pa Bog videl!«

Koliko čiste poštene duše je ta delavec pokazal! Bog bo naše delo videl, presojal in pretehtal. Zato mora naše delo, še tako majhno, biti vestno in pošteno izvršeno. Delati moramo z vso svojo dušo!

Pa še tega se zavedajmo: Vse naše delo je v primeri z večnostjo le malenkostno in bo prej ali slej izginilo s površja zemlje. Naša dela pa ostanejo velika, dasi so morebiti majhna, če jih je naša duša storila velika. To se pravi, da moramo svoje delo opravljati ne z nejevoljo,

Nadaljevanje na 2. strani spodaj.

»Domoljub« je vedno dajal prave smernice Slovencem. Naroči naj ga vsaka družina v vašem kraju, ker bo vsem najzvestejši prijatelj!

24 letnica Bojnih Fašijev

Pogled na okrašeni oder v opernem gledališču na proslavi 24 letnice ustanovitve Borbenih fašijev pred slavnostnim govorom Ekse. Amicucci.

Dne 23. marca je vsa Italija obhajala 24 letnico, odkar so bili ustanovljeni bojni fašiji pod vodstvom Duceja. To veliko gibanje, ki ga je bil Mussolini započel, je celotnemu italijanskemu narodu vtisnilo svoj pečat ter nato vplivalo na ves potek dogodkov evropske zgodovine ter preokrenilo tudi zgodovinski razvoj drugih svetovnih narodov. Letos je ta obletnica bila glasi znamenita, ker je svet v znamenju boljše nevarnosti, zoper katero se Italija skupaj z Nemčijo tako uspešno bojuje.

Te velike zgodovinske slovesnosti so povsod po Italiji obhajali z velikimi prireditvami. Tudi v Ljubljanski pokrajini je tega dne bilo slavnostno praznovanje, zlasti, ker se je teh slovesnosti udeležil sam državni podtajnik za korporacije Ekscelenca Ermanno Amicucci, ki je s svojo udeležbo dal izraza temu velikemu zgodovinskemu dogodku, ko je dne 23. marca leta 1919 Benito Mussolini s peščico drznih tovarišev v Milanu ustanovil prvi bojni fašij.

Slavnosti v Ljubljani

Dne 23. marca ob pol devetih dopoldne je Ekscelenca Amicucci z velikim spremstvom krenil na pokopališče, kjer je na grobovih italijanskih vojakov bila prisrčna slovesnost. Odtod je Ekscelenca odšel na sedež bojevnih fašijev v Erjavčevi ulici, kjer je na dvorišču spominski kamen v čast padlim fašistom v Ljubljanski pokrajini. Ob tem spomeniku je bila lepa slovesnost in je Ekscelenca na spomenik položil lep venec. — Ob pol desetih je obiskal vladno palačo, kjer so bili zbrani vsi zastopniki ljubljanske oblasti in je Ekscelenca gospod Visoki komisar izrekel pozdrav, hkrati pa se mu zahvalil za njegov obisk. Ob tej priliki je Visoki Komisar Ekscelenci predstavil ljubljanskega škofa ter druge zastopnike posvetnih ob-

kakor kek suženj, marveč z ljubeznijo, kakor ga opravlja pravi gospodar.

Mladina naj se spet začne zavedati duha svete dolžnosti. Tudi v tem je del boja za novega človeka in nove razmere. Naša mladina, ki se danes mora z orožjem v roki boriti zoper satanov nauk, naj se zaveda, da bo ta nauk morala premagati tudi z vestnim izvrševanjem poklicnega dela.

lasti. Ob 10 dopoldne je obiskal poveljstvo Gilla v Trnovem ter sedež korporacijskega sveta.

Višek slovesnosti pa je bil v opernem gledališču, kjer so se zbrali k uradni slovesnosti zastopniki vseh oblasti, častniki, vojaki in ranjenici. Dvorana je bila slavnostno okrašena.

Ekscelenca Amicucci govori velike besede

Pred zbrano družbo je nato Ekscelenca Amicucci imel dolg in važen govor, kjer je najprej obravnaval veliko vprašanje Slovenije in Rima ter naglasil, da ljubljansko prebivalstvo ve, da je njegova usoda povezana z usodo Italije in zmago osi. Zagotavljal je prebivalstvu, da bo rimska pravica varovala duhovne in gospodarske vrednote prebivalstva. Dalje je napovedal novi red, ki po tej vojski pride, ko zmaga državi osi, čeprav sovražniki pravičnosti skušajo to preprečiti, kar pa se jim ne bo posrečilo. To so sile plutokracije, zvezane z boljšeizmom. Nato je na naslov boljšeizma nevarnosti med drugim izrekel tele pomembne besede:

Boj zoper boljšeizem

Danes so sile starokopitnosti in uničevanja povezane s plutokracijo in boljšeizmom že tri leta jasno in odprto v vojni z nami.

Bojevali smo se z njimi s pohodom na Rim. Odbili smo njihov napad z železnim odporom našega čudovitega naroda proti nečloveškim sankcijam. Zdaj smo na potu k zmagi in jih bomo pobili dokončno na bojnem polju ne samo zaradi naše rešitve, marveč zaradi rešitve vsega sveta.

Zastavo »protiboljševizma«, ki so jo dvignili 23. marca 1919, so povzeli v bojnem polju junaški planinci »Julie«, »Tridentine«, »Cuneae«, vrle Črne srajce, legionarske skupine »Tagliamento«, vse junaške divizije italijanske armade v Rusiji, ki so kot prve v veliki sovjetski zimski ofenzivi vzdržale sunek boljševskega plazur ter napisale vzvišene strani nadčloveškega poguma v slavni vojaški zgodovini fašistične Italije. Konec je že v daljni prihodnosti: treba je z ognjem in mečem streti boljšeizem, če hočemo ohraniti večne vrednote Domovine, družbe in družine.

Ermanno Amicucci, Državni Podtajnik za korporacije.

Naj si nihče ne dela utvar niti za trenutek o pravem obrazu boljšeizma!

Dovolj je, ako opozorimo, da ne zapademo v zmoto, na strateška in taktična Leninova navodila Sovjetom, navodila, ki naj jih ima zlasti pred očmi ljubljansko prebivalstvo, pri katerem se zalezovanje morda nadeja lažjega uspeha. »Ako hočemo pospešiti razpad meščanskih rodov,« je izjavil Lenin, »se moramo posluževati zvijače, se pretvarjati, sklepati sporazume in zveze z njimi, podpirati v raznih državah upore tudi v nacionalnem smislu, toda vedno z napred določenim ciljem, da dosežemo uničenje vseh režimov in vseh obstoječih narodnosti, ter tako dospemo do enega samega režima, ene same vlade in ene same narodnosti, da dospemo povsod do Sovjetov.«

To uničenje je boljšeizem dosegel v Rusiji s pokolji, v spominu na katere se zgrozimo. Evo nekaj števil o zločinih Čeke: od leta 1917. do leta 1923. je Čeka usmrtila: 1240 duhovnikov, med njimi 25 škofov (in iz teh števil jasno izhaja, kolikšno sovraštvo do vere preveva komunizem), 13.260 intelektualcev (med njimi 687 profesorjev in učiteljev in 8800 zdravnikov), 54.850 častnikov, 260.000 vojakov, 10.500 policijskih agentov, 48.000 orožnikov, 19.850 uradnikov, 192.000 delavcev, 815.000 kmetov. To so številke, ki bi jih nihče ne smel pozabiti.

Kot primer in svarilo za to našo starodavno, veliko in slavno Evropo, ki jo hočejo Angleži celo zaupati sovjetski nadvladi, samo da bi zmagali z rusko krvjo, naj služijo pričevanja tistih, ki so v novejšem času spoznali strahote boljševskega jarma. Ukrajina, Finska, baltičke države in Romunija so, žal, videle v tej vojni pregažene svoje dežele po sovjetskih tolnah. Samo v Litvi je bilo od 14. do 27. junija 1941, kakor nam izkazuje tragični obračun neizpodbitnih dokumentov Nansenove komisije, usmrčenih 1100 duhovnikov, 15.000 pa jih je umrlo zaradi mučenja. 50.000 jih je bilo poklanih, 80.000 odpeljanih; 7000 katoliških duhovnikov v baltičkih državah je bilo odpeljanih na sovjetske kazenske otoke v Belem morju.

Ko so Nemci pregnali Sovjete iz Ukrajine in baltičkih držav, so Ukrajinci, Letonci, Estonci in Litovci skozi meseca in meseca objavljali v svojih listih dolge strani objav staršev, ki so goreče iskali svoje sinove, ali sinov, ki so prosili za poročila o svojih starših, ali zakoncev, ki so izgubili zakonskega druga.

Vojni dogodki preteklega tedna

Sovražni napadi v Tuniziji odbiti

Italijansko vojno poročilo št. 1031 od 22. marca 1943 poroča: V Tuniziji je sovražnik po hudi topniški pripravi včeraj začel silovito ofenzivo proti severnemu in južnemu odseku bojišča. V teku so ostri boji. — Osnovno letalstvo se udeležuje teh bojev ter tolče sovražnikovo zaledje in premikajoče se kolone. Nemški lovci so sestrelili 4 angleška letala. Italijanska letala pa so napadla pristanišča v Boni in Bougie ter napravila tam veliko škodo. — Leto noč so italijanska trpedna letala napadla v Alžiru sovražne parnike ter potopila 10.000 tonski parnik, enega zažgala, dva druga pa zadela.

Italijansko vojno poročilo št. 1032 od 23. marca veli, da so prejšnji dan na tuniškem bojišču divjali hudi boji, zlasti na srednjem in južnem odseku. Sovražnik je izgubil 15 letal. Italijansko vojno poročilo št. 1033 od 24. marca pravi, da se v Tuniziji hudi boji na srednjem in južnem odseku nadaljujejo. Osnove so v protinapadu uničile 40 sovražnih letal ter prijele 170 ujetnikov. Osnove so zbile 10 sovražnih letal.

Italijansko vojno poročilo št. 1035 od 26. marca naglasja, da so v Tuniziji novi sovražni napadi bili odbiti ter je sovražnik izgubil 294 ujetnikov, 65 tankov in 16 topov. Osnove letalske sile so bombardirale sovražna zbirališča ter uničile 20 oklepnikov. Sovražnik je izgubil 12 letal.

Sovjetski napadi popuščajo

Nemško uradno poročilo od 22. marca omenja, da na južnem delu bojišča do Belgoroda ni bilo pomembnih bojev. Nemški napad pri Kursku napreduje. Pri Vjazni in ob Ladoskem jezeru so bili uničeni vsi sovražni poskusi, da bi predrli nemške črte. Od 18. marca do danes je tukaj sovražnik izgubil 270 oklepnikov, 30 tankov in 16 topov. Osnove letalske sile so bombardirale sovražna zbirališča ter uničile 20 oklepnikov. Sovražnik je izgubil 12 letal.

Nemško uradno poročilo od 23. marca naglasja, da je nemški napad pri Kursku vkljub težavam napredoval. Drugod so manjši boji. Pri Orlu, kjer sovražnik napada že od prvega dalje, so Sovjeti doslej imeli 10.594 mrtvih in nad 150.000 ujetih. Izgubili so 1061 tankov, 485 topov in mnogo drugega orožja.

Nemško uradno poročilo od 24. marca veli, da bitka južno od Ladoskega jezera še naprej traja z vso silo. Po drugih delih bojišča so le krajevni boji.

Nemško uradno poročilo od 26. marca razglasi, da je prejšnji dan na vsem vzhodnem bojišču mirno potekel. Pač pa so nemška letala obstreljevala zaledja na Kavkazu in pri Leningradu.

Sovražni porazi na morju

Nemško uradno poročilo od 24. marca naznanja:

Vsa ta obvestila so ostala mrtva črka na sto tisoč družin je bilo že uničenih, razbitih ali razpršenih po kratkotrajni sovjetski nadvladi.

V tej gigantski borbi mednarodna plutokracija ščiti boljševizem, kar je temeljna resnica. Ta trditve se zdi, da je od danes in zares nas preseneča, ko pomislimo, da je ju Duce zapisal v kolonah lista »Popolo d'Italia« dne 4. aprila 1919, komaj tri mesece po ustanovitvi borbenih fašizmov.

Ze tedaj je Duce s svojo žudovito politično intuicijo po najneznatnejših znamenjih, ki so ušla slehernemu smrtnemu očesu, povsem jasno spoznal stvarnost položaja, ki danes v celoti obvladuje politično in vojno prizorišče vsega sveta. Kakor tedaj, tako so te daljnovide Ducejeve besede tudi danes zanesljivo vodilo, geslo naše vere.

Toda mednarodna anglo-židovsko-ameriška plutokracija se moli in si sama koplje grob, ako misli, da se bo rešila s Stalinovimi vojskami. Tudi zanjo veljajo, kakor so obveljala kot neizbrisni dokumenti Leninova navodila: Stalinovi spoznanji in zavezništva z buržujskimi narodi imajo vselej isti namen, da namreč dosežejo uničenje vseh obstoječih režimov in sovjetskega sveta.

Stalin je Leninov dedič in sicer dedič, ki mu boče biti nele enak, temveč hoče svojega učitelja

Nemške podmornice so prizadele sovražnemu dovozu za fronto v Afriki nove izgube. Potopile so iz konvoja, ki je bil določen iz Amerike v Gibraltar in iz konvojev po Sredozemskem morju v zadnjih dnevih 13 ladij s skupno 73.000 tonami. Dve nadaljnji ladji sta bili torpedirani.

Pred norveško obalo so podmorniški nemški lovci uničili sovražno podmornico.

Nemško uradno poročilo od 26. marca sporoča:

V kratki nočni bitki med skupino sovražnih hitrih čolnov, ki so jih vodili nočni lovci, z nekaterimi nemškimi stražnimi oboroženimi silami v Rokavskem prelivu, je bil potopljen en angleški hitri čoln.

Italijanski umetni gumi

Ze pred izbruhom sedanje vojne je Italija začela izdelovati umetni gumi. Zdaj bo tozadevni izdelek še znatno povečala. Načrt predvideva v 5 letih 850 milijonov lir izdatkov. Da olajša ta načrt, bo država skozi pet let izplačala podjetju S. A. Industria Gomma Sintetica v Milanu po 85 milijonov lir prispevka na leto.

Predelava rud na področju bivše Jugoslavije

Z glavnico 30 milijonov mark so te dni ustanovili v Berlinu družbo »Südost Montan«, ki ima nalogo odkupiti ali urediti rudarska podjetja in podjetja za predelavo rud na področju bivše Jugoslavije.

Cezalbanska cesta

Ze lanske leto je italijanska vlada v imenu albanske vlade sklenila z bolgarsko vlado pogodbo, ki se nanaša na organizacijo blagovnega prometa preko Albanije. V tej zvezi je Bolgarija dobila v neki južnodalmatinski luki poseben svobodni del pristanišča. Ustanovili so italijansko-bolgarsko prevozno družbo, ki bo skrbela za osebni in blagovni promet čez Albanijo do Sofije in Ruščuka.

Ogromen nemški plavž

Nemčija bo zgradila v kratkem veliko tovarno za nemško težko industrijo. Ta tovarna bo imela električno visoko peč z zmogljivostjo okoli 250 ton. Nemška industrija bo s to novo napravo gotovo dosegla nameravano povečanje izdelave jekla.

Namesto mesa več krompirja in krušne moke

Ponudba krompirja in zelenjave na Nizozemskem je zaradi povečane obdelane površine narasla. Oskrba z maščobami se je izboljšala, ker so bili posejani 50.000 ha z ogrščico. Stevilo živine se je moralo še nadalje zmanjšati. Namen prehranitvene nizozemske politike je, da se manjša ponudba mesa in masti izravna z večjimi obroki krompirja in krušne moke.

tudi prekositi. Angleži in Američani že vidijo pred svojimi očmi, prestrašen od groze, rdeče strašilo boljševizma, ki ga noben sestanek med Rooseveltom in Edenom in noben sestanek v Casablanci ne more odstraniti.

Samo zmaga osi bo lahko tudi sovražnikom zagotovila socialni red in mednarodno pravičnost. Ohranitev civilizacije, ki sta jo Rim in Evropa dala v stoletjih svetu in brez katere ne morejo preživeti v življenju narodov velike božje in človeške vrednote vere, domovine in družine, je zaprana samo nam, o tovariši!

In zares ni paradokso, ako trdimo, da bosta tudi ameriški in angleški narod dosegla samo po naši zmagi svoj pravični mir in se bosta morala samo zmagi osi zahvaliti za možnost mirnega obstoja v urejenem in pomirjenem svetu ter v mejah, ki jih postavljajo svete pravice vseh narodov. Bilo je že bistroumno opaženo, da se nam ta vojna, ki nam morda šele danes v celoti odkriva svoje dramatične bistvo, kaže kot veliko trenje med Američani, Angleži in Rusi za razdelitev kože totalitarnega italijansko-nemško-japonskega medveda.

Toda ne glede na to, da je tako imenovani »totalitarni medved« še zelo živ in trdno odločen,

KRATKE z vsega sveta

28.000.000 ton premoaga je že zgorelo v rudniku Hockingalu v Zedinjenih državah; rudnik gori neprestano že od leta 1884.

Več sto francoskih upornikov, ki so delovali v savojških gorah, se je udalo, poročajo iz švicarskega Curiha.

V Livornu je nenadoma umrl admiral Riccardo Paladini, poveljnik Kr. pomorske akademije. Ze en milijon delavcev je šlo iz poljske generalne gubernije na delo v Nemčijo.

Iz angleškega ujetniškega taborišča v afriški Keniji so ušli knez Giovanni Corsini, Franco Tonelli, zdravnik Amadeo Marsiglia, inž. Mario Bonoli in Gerolamo Muzi.

V Nemčiji bodo zmanjšali število listov od 2500 na 1500, da se prihrani papir.

70.000 mož so izgubili ameriške oborožene sile od začetka vojne do zadnjih dni.

Na vzhodni fronti je našel junaško smrt 25-letni major-pilot Joachim Müncheberg, eden najlepših in najizkušenejših lovcev med nemškimi letalstvom.

Poletni čas so 29. marca uvedli tudi v Nemčiji. Čez 4000 otroških vrtcev je sedaj na Madžarskem.

Skozi Milan je odpotovalo te dni v Nemčijo 1000 delavcev iz severnih in srednjih italijanskih pokrajin.

Zmagovita nemška protiofenziva na ruski fronti je izvala precejšen padec vrednostnih papirjev na ameriški borzi.

Mesečni obrok vina je zmanjšalo francosko kmetijsko ministrstvo na 4 litre; težaki dobe dodatne obroke.

V osmih tednih bitke za Orel so imeli — po nemških poročilih — Sovjeti nad 150.000 mrtvih in 10.504 ujetih; zaplenjenih ali uničenih je bilo 1061 tankov in 485 topov.

Zasluzni italijanski novinar Cesare Alessandri je umrl te dni v Rimu.

Posebna mobilizacijska znamka izide med 26. marcem in 15. majem v Nemčiji.

Zaradi snežnega meteža se te dni 24 ur ni mogel premakniti osebni vlak med Pretignanom in Pont Romuau v Pirenejih.

Od državnega proračuna 250 milijard drahem gre v Grčiji 75% za plače državnih namestencev, so izražali ob zopetni zahtevi za povišanje plač.

Vsi turški ministri in visoki državni uradniki si bodo porezali brade, poroča egiptovski časopis »El Ahrens«.

Zaradi operacije na slepiču je umrl v španskem Madridu nemški poslanik Adolf v. Moltke.

Po 29. marcu bo v Združenih državah na karte maslo, mast in olje, kakor je že zdaj meso in sir.

Športni dan za tuje delavce v Nemčiji bo leto priredila znana nemška športna ustanova »Kraft durch Freude«.

26.500 Kitajcev je prostovoljno izročilo orožje Japoncem v pokrajinah Kupeh in Kiangsi.

250 hiš je bilo uničenih v Tunisu pri zadnjem napadu ameriško-angleškega letalstva.

da zelo drago proda svojo kožo, ki je sicer kot bogastvo kaj skromna, saj je last treh proletarskih držav, in ne glede na to, da hoče krepko zgrabit za vrat tri ulvarjajoče si pluto-boljševiške botre, je jasno, da so sile osi doslej naletele na oviro ne pri anglosaških, temveč pri ruskih oboroženih silah. Ako torej le iz čiste, dasi nesmiselne domneve, dopustimo za trenutek, da ne bi bilo mogoče ustanoviti v Evropi novi red osi, bi nujno prevladal Stalinov program in to s posledicami, ki si jih je kaj lahko predstavljati.

Povsem jasno nam je odslej tudi dejstvo, ki ga priznavajo sami sovražniki, da anglosaške sile ne morejo zmagati, v kolikor ne zmagajo Rusija. Taka zmaga, pa naj gospod Eden reče kar kolk (toda tega gotovo ne misli), bi bila za anglosaške sile neprimerno bolj katastrofalna od kakršnega kol poraza.

Vendar je ta domneva popolnoma odveč in fantastična. Rusija ne bo zmagala. Ze jasna zmaga pri Harkovu pomeni zaustavitev prodora proti evropski ravnini, ki so o njem sanjale s tolikšno nenopno gotovostjo sovjetske tolpe. Nekega dne bo neizbežna in mogočna protiofenziva osi dokončno ustavila Stalinove vojske na prostoru stoletne usode Rusije, ki je moralno in materialno izjem Evrope.

Komunisti uničujejo slovenske družine

Sedmi član Mavsarjeve družine — 12 letni Vinko — od komunistov umorjen

Oče Jaka Mavsar,
rojen 23. avgusta 1897.

Mati Tereziya,
rojena 2. avgusta 1893.

Sin Darka,
rojen 6. avgusta 1921.

Hčerka Marija,
roj. 7. vel. travna 1920.

Sin Petrick,
roj. 11. avgusta 1929.

Sin Stanka,
roj. 17. avgusta 1933.

Poročali smo že, kako se dne 20. avgusta leta 1942, torej na drugi božični praznik, komunisti v Dobu pri St. Rupertu poleg nekaterih drugih ljudi pomorili tudi vse štiri Mavsarjeve družine, kar so jih mogli dobiti v roke. Takrat je padlo pod rabeljskim poštem rdečim molitvenim sedem Mavsarjevih, oče, mati in pet otrok. Trupla so, ne glede na to, ali živa ali mrtva, pometali v plamen, kjer so zgoreli. Ostalo je še pet Mavsarjevih sinov, izmed katerih sta se pri tisti moriji dva rešila in ubila.

Najmlajši izmed petorice je bil 12 let stari Vinko, kateri je v Ljubljani našel svoje pribežališče, kar doma ni bil varen. Pred dnevi pa ga je prijel domoboj in bil spet rad videl očeta doma, kjer se je vlihal v družbi svojih bratov in sestre ob očetu in materi tako rad igral. Ker se je sdelo, da staj tam z posebej nevarnosti in pa še bolj zaradi tega, ker je vsakdo sodil, da se 12 letnemu otroku ne more nič budnega zgoditi, so mu dovolili in domov.

Vinko Mavsar,
roj. 15. avgusta 1930,
umorjen 23. avgusta 1943.

Super tak nedolovljivi mor. Zato pa je bil tudi pogreb nove žrtve iz Mavsarjeve družine na prazni Marijinega Osmenja tako veličasten. Tako so komunisti samo iz Mavsarjeve družine umorili sedem ljudi, sedem plemenitih slovenskih mladih, sedem dobrih članov slovenskega naroda.

Naj vam predstavimo vse umorjene Mavsarjeve družine, da boste videli, kake cvetove našega naroda komunisti po načrtu uničuje.

Mučencem v slovo

Bizoviški in dobrunjski mučenci
v blagoslovljeni zemlji

V soboto, 20. marca t. l. so člani poljske in bizoviške vaške straže našli trupla bizoviških in dobrunjskih komunističnih žrtv v krčmarjevi gosti med Trečičinami in Blisko vasjo, in sicer 19-letnega Jakoba Franca ml., njegovega očeta Jakoba Franca st., 22-letnega Cankarja Milkota, 22-letnega Franca Jakoba iz Bizovika in Pavla Ivana, od ravnotam, učiteljčnika 5. letnika in člana dijaške Katoliške akcije.

Na praznik Marijinega oznanjenja pa je bil najprej pogreb dobrunjskih žrtv Jakoba st., Jakoba ml. in Cankarja Milkota, ki so do dneva pogreba ležali v mrtvašnici pri cerkvi sv. Urha. Pogrebne slovesnosti je vodil ob številni asistenci sestrski župnik g. Vrec. Pri odprtem grobu sta govorila Vlado Pirih in dr. Blatnik iz Ljubljane.

Bizoviški žrtvi Jakoba Franca in Pavla Ivana je že v cerkvi, kjer sta ležala zadnji dan, prišlo kropit več tisoč ljudi. Pogrebni spreved so se razvil ob pol 4. Na čelu je šla šolska mladina, dekleta in učiteljčnice, za njimi pa člani dijaške in delavske Katoliške akcije, tovariši obeh pokojnikov, člani akademskega društva Straža, katoliško akademsko starešinstvo, vojaško zastopstvo, vaške straže, za kredo pa številna duhovščina in za svoji mnogo ljudstva. Nad 2000 ljudi se je zbralo, da se poslovo od obeh žrtv.

Ob odprtem grobu je izrekel župniški župnik g. Košmerlj med drugim tudi naslednje tehtne besede:

Mnogo svetih grobov je bilo v preteklem letu iskopenih na bizoviškem pokopališču. Mnogo krepkih življenj je padlo vanje, žrtve komunistične zmote in prevare. Strašno pesem polje ti grobovi, pesem razočaranja in bolečine nad ljudmi, ki so bolj ljubili tamo kot tu, niso hoteli spoznati, kje je njih mesto v teh silnih borbah za vero in poštenje, za dom in rod. Bog jim bodi milostljiv sodnik!

Tako stojimo danes ob tem grobu prevzeti globokoje spoštovanja pred Bogom. Vladarjem sveta: pred mladima mučenikoma, ki sta padla kot žrtvi vere v Boga, v resnico in pravico božjo.

Ivan Pavličev in France Jakobeč — kaj sta storila v svojem življenju, da so Vaju odpeljali in zverinski mučili ter zaklali kakor jagnje na žrtveniku? Sta bila slovinci, ki zaslužila smrt? Mi veli, ki smo vaju poznali, vemo dobro, da ni bilo morda na vašem čistem značaju. Obdarjena z lepimi darovi duha in srca sta bila vsa pošteno vdana Bogu. Cerkev in svojemu narodu. V mladostnem navdušenju sta želela z vsemi zmoglostmi pomagati pri gradnji novega, lepšega, srečnejšega reda na slovenski zemlji.

Ivan Pavličev, dober in svetli Kristusov mladenec, pripravljati si se za učitelja in vzgojitelja slovenski mladini. O, ne vemo. Ti bi bil res učitelj resnice, ti bi bil našo mladino vzgojal v kristanskem duhu. Ti bi bil svetel lik v učiteljskem stanu, ki so ga v teh strahotah dnevi pomorili njegovi zastopniki s svojim nezadržanim, brezbožnim ravnanjem tako zelo omadeževali.

France Jakobeč, skromni obrtnik, svetli fant kristanske slovenske zemlje, apostol delavske katoliške akcije, hotel si biti med svojimi tovarši kakor luč, ki svetli v temi, sredi umazanega sveta čisti Kristusov videz.

Ni bilo sovraštva v vašem srcu, razen sovraštva do zmote, razen sovraštva do greha in hudobije —; to sovraštvo pa je tudi v boljem Srcu in bi moralo biti v vsakem kristanskem srcu.

Zmota sta sovražila in preganjala, preganjala zato brezbožni komunisti, najstrašnejšo zmoto in zablodo naših dni.

O, bratje in sestre, Slovenci katoliški, naj se bo nikogar med nami, ki bi ne spoznal ob tem grobu, kje je njegovo mesto v teh usodnih dneh. Samo pri Kristusu, ki ga oznanja Cerkev. On je pot, resnica in življenje; izven njega je zma, laž in smrt.

S Kristusom bomo zgradili nov red, z njegovim blagoslovom bomo to našo zemljo prenovili in osredili. Po njem bo zavladala nad nami nova ljubezen, nova bratrska vzajemnost, nov neskojen mir. Brez Kristusa pa bomo s samoto bedno propadli.

In vi, ki ste v zmoti, ki hodite zapeljani po krivih potih nasilja in krvi, o, če bi vam od tega groba mogel zaklicati ven: Spremenite svoje misljenje, vrnite se h Kristusu — pridite iz tume v luč, iz laži v resnico, iz sovraštva k ljubezni. Poslušajte klic pokojnega Ivana: Skrajni čas je, povrtni se h Kristusu in Cerkvi...

Pogreb kaplana Hočevarja

V soboto, 20. marca t. l. je grobovska in poljska okolica pospremila na zadnji pot mučenika truplo kaplana Hočevarja. K pogrebu so prišli velike kmečke množice. Pogrebne slovesnosti je vodil in imel v cerkvi primeren napot kanonik ljubljanskega stolnega kapitlja g. dr. Kralj, ob odprtem grobu pa se je poslovil od šolsko-mučenika urednik g. Glavač. Pogreb je kazal, da je naše ljudstvo odločno protikomunistsko.

Truplo poljskega podžupana Pogačnika slovesno pokopano

Vaška straža v D. Mar. v Polju je dne 20. marca po trudi-polem iskanju naša truplo lanske leto od partizanov umorjenega poljskega podžupana Srečka Pogačnika. Na Cerju je ležalo njegovo truplo že več kot pol leta, pokrito komaj za ped s prstja z nogami navzgor. Nekaj korakov od groba raste drevo in veja v višini šlovske poti je sledove vrvi, s katero je bil ta vrli mož prevezan med mučenjem.

Pogačnikov pogreb je bil pri Dev. Mar. v Polju v torek, 23. marca ob lepi udeležbi ljudstva. Pogačniku v spomin je krasno govoril njegov rojak Kraner Martin, v imenu tovaršev Zavoda za socialno zavarovanje se je ganljivo poslovil Kováč Cyril. Pevski zbor pa je zapel pretrajljive žalostinke.

Vzoren fant umorjen

Krvoški vrh pri Semiču. Pomlad je prišla v deželo, ki je oročena s krvo nedolžnih. Zadebelo je prvo pomladno cvetje, ko se je razvedelo, da je nasilno umorjen mladi, 30 let stari Franc Plut, domače Krumpčev z Krvoškega vrha.

V nedeljo, 21. marca zvečer, se je vračal domov iz soedne vasi Črešnjevca. Že je bil blizu cilja pri župnici, kar naenkrat pa so pretrgali vedno in šino ostri streli, ki so ga zadeli, da je padel. Neznani bratomorci so prišli do žrtve in ga z noli zabadali po glavi, vratu in telesu ter mu zadali nešteto globokih ran, nato so pa še s strojico streljali na njegovo truplo. Nato so ga izropali in pužili vsega krvavega, razmaljenega na cesti, kjer so ga drugo jutro pobrali domači in položili na mrtvaški oder.

Kaj je NOVEGA

V dramskem gledališču pripravljajo Pasijon. Na spored naše Drame prihaja za letošnji postni in velikonočni čas, po večletnem presledku, pasijonska drama »V času obiskanih« — šest postaj o Jezusovem poslanstvu. Delo bo prišlo na oder na novo nastudirano in vse vloge so kar najboljšje zasedene. Nastopilo bo poleg nosilnih vlog še veliko število sodelujočih, kakor: apostoli, člani velikega zbora, stražarji, menjalci, romarji, dekli in deklice. Delo režira Edvard Gregorin. Pasijonske predstave bodo igrali za abonma. Prav tako se bodo vršile izven abonmaj predstave, in sicer ob delavnikih in o velikonočnih praznikih.

d Nove odredbe pristojnih oblasti je priobčilo dnevno časopisje pod sledečimi naslovi: Preureditev komercialne in kontrolne službe pri ravnateljstvu železnice v Ljubljani, Pomen popisne knjige (kartoteke) prebivalstva v župniji in Obvestilo pekom (glede peke in prodaje kruha).

d Nasprotnikove laži: Medtem ko je sovražni-kova propaganda prisiljena priznati »izredno hrabrost italijanskih vojakov na Maretski fronti«, pa piše londonski dopisnik švedskega dnevnika »Social Demokraten« takole: London, 24. marca. Obramba kraja Sebed je bila zaupana italijanskim četam, ki so zbežale že prej, preden so Američani napadli. Zajetih je bilo 1500 vojakov, od tega največ Italijanov. Ameriške izgube so bile zelo lahke. Celotna italijanska divizija z vsem topništvom je bila zajeta, ne da bi bila tudi samo poskusila odgovoriti ameriškem ognju. Ko so se Amerikanci približali, so Italijani dvignili roke. Nemški stromoglavci niso mogli dvigniti vojnega duha Italijanov.

d Za izrednega komisarja občine Gradac v Beli Krajini je imenovan Janez Malenšek. Redno občinsko upravo so razpustili.

d Opravičenci v starosti 60—65 let bodo od 25. marca dalje v Ljubljani prejemali namesto svežega kondenzirano mleko.

d Zatemnitev traja sedaj od 19.30 do 5.30.

d Iz pastirskega lista nadškofa dr. Margitja. Gor. nadškof je poslal svojim vernikom kratek pa toplo in prepričevalno pisan pastirski list, v katerem obravnava temeljno misel naše vs. vere: ljubezen. Najprej govori o bratovski ljubezni in pravi: »Ni kraja na svetu, kjer bi ne bila ljubezen do bližnjega nuja in bi ne bila prvi predpogoj mirnega sožitja in uravnoteženosti ter gospodarske blaginje človeške družbe.« V drugem odstavku govori o delih ljubezni in naglašja, da je

Nato je prišla doba, ko so ti komunistični zločinci, kateri so se spretno skrivali za imenom »O. F.«, začeli moriti po mestu in na deželi ter so s spretno propagando vsakemu umorjencu po smrti naprtli greh »izdajavca«. V knjigi je dokazano, kako so ti ljudje že takrat bili pravi komunisti, le da svojim otroško neumnim privržencem tega še niso hoteli priznati, da so laglje v kalnem ribarilu. Knjiga nam do dobra odkriva vse vodilne komunistične moče in tudi ženske, ki so vodili in še vodijo to krvavo organizacijo, katere se je nazadnje razvila v najhujšo nesrečo, katere je kdaj v zgodovini zadel naš narod.

Za zgled se navedenih ni nekaj župnik in občin, koder so komunistični rablji opravljali svoje opravilo. Pa se mora človek do dna srca zgroziti, ko bere te dokazane umore in mučenja, s katerimi »Osvobodilna fronta« hoče do zadnjega iztrebiti ves pošten slovenski narod.

Zato končno slovenskemu človeku ni nič drugega kazalo, če se je hotel oteti, da je zgrabil za orožje in segel po samopomoči.

Knjiga, ki v zgoščenih oblikah podaja vso krvavo, žalostno zgodovino Slovencev v zadnjih 20 mesecih, bo brez dvoma odprla oči marsikakemu zaslepljencu, poštenemu ljudju pa dvignila na odpor in v boj za ohranitev samega sebe.

treba poučevati in voditi po pravi poti, vse, ki so v zmoti. Nato poudarja medsebojno spoštovanje in ugotavlja: »Eden izmed izrazov bratovske ljubezni je medsebojno spoštovanje, in sicer ne samo spoštovanje do osebe bližnjega kot celote, ampak tudi do njegovega premoženja; kajti poleg pete zapovedi, ki prepoveduje škodovati bližnjemu na življenju in zdravju, je tudi sedma, ki prepoveduje krasti in škodovati bližnjemu na blagu.« Ob zaključku daje nadškof duška svoji iskreni želji po miru: »Svet čuti potrebo po miru, a le malo stori, da bi ga bil vreden. Pravijo ljudje z majhno vero, da nas je Bog zapustil. Bolj pametno bo vprašanje, ali nismo mi Boga zapustili. Pravi mir nam more dati le Bog in njega moramo zanj prositi in storiti vse, da tako velikega daru ne bomo nevedni.«

d Nekaj za peke. Pek Lucchini v primorskem glavnem mestu je sporočil tajništvo fašistične stranke, da bo prodajal članom družin v poklicnih vojakov ter osebam, ki so morale zaradi letalskih napadov zapustiti svoje domove, kruh po 2.30 lire namesto po uradno določeni ceni 2.50 lire za kg. Poleg tega je Lucchini izjavil, da bo dal vsak mesec brezplačno na razpolago 100 kg kruha za potrebne siromake.

d Brez uhaja. 54-letni železničar Augusto Comassi iz Bolonje se je vozil te dni s tovrstnim vlakom, ki ga je pomagal zavirati. Med vožnjo je Comassi izgubil ravnotežje in sunek ga je vrgl s takšno silo proti vagonski steni, da se je uhel obesil na kos železa in odtrgal.

d Velik požar je izbruhnil — tako čitamo v dnevnikih — v splošnem skladišču v Mestre pri Benetkah. Škoda znaša več milijonov lir.

d 25 mladičev je skotila te dni zajkila gojitelj malih živali V. Fornara iz Castelfranca. Drogdek je izzval povsod veliko zanimanje, saj se poč redko primeri, da bi skotila zajkila toliko mladičev naenkrat.

d Garibaldijevo fotografijo so našli v amerškem Njujorku. Slika Garibaldija, borca za svobodo in združeno Italijo, ima tudi posvetilo Margareti Amadeo, materi kapucina, ki je bil eden izmed tisočih Garibaldincev.

d Vsi, ki razpolagajo z nad 50 kg svinca, morajo zalogo prijaviti, pravi poročilo iz Rima.

d Nesreča ne počiva. Angela Skrabova, 54-letna žena orožnika, si je pri padcu zlomila desno roko. — Upokojeni uradnik, 48-letni Edvard Pajnič je padel in se hudo potkolkel po glavi. — Bogomir Trele, 28-letni delavec, je padel in si zvil desno nogo v gležnju. — Desno nogo si je zlomil 4-letni stavbenikov sin Alesander Blajsi. — Na Žirovskem vrhu je zgorela bašta delavca Fr. Krmea; sedemčlanska družina je prišla ob vse. — Janezu Primcu, 18-letnemu posestnikovemu sinu v B'čju, je padel železen drog na desno nogo in mu je hudo poškodoval. — Franc Topolšek, 25-letni železničar iz Ljubljane, je prišel med običajnega vagonov, ki sta ga močno stisnila in je do bil notranje ranitve. — Pri nogometu si je zlomil desno nogo Viktor Pogačnik, 16-letni dijak iz Ljubljane.

NOVI GROBOVI

Župnik Franc Avsec

Dne 7. marca t. l. je umrl na svojem službenem mestu v Lescah na Gorenjskem župnik in duhovni svetnik g. Franc Avsec. Da ga ni Bog poklical k Sebi, bi bil g. svetnik v letošnjem poletju obhajal 80 letnico svojega rojstva. Pet in pideset let je pridno delal za vero in ljudstvo. Naj počiva v miru!

† Dr. Fran Tominšek

V Ljubljani je umrl 75-letni odvetnik, dolgoletni predsednik Slovenskega planinskega društva ter eden najbolj zaslužnih pobornikov vsega našega planinstva. Naj blagi rai ni Bogu uživa zaslužen mir in pokoj. Preostali nam še sožalje!

Od partizanov ubitega 67-letnega kmetovalca Maksa Požebala od Sv. Jurja ob Taboru so pokopali te dni z vsemi častmi. — V Goriči vasi je padel črkostavec Mate Edvard. — V Stari Fužini so umrli Martin Cvetek, Matija Žagar in Ivan Solar. — Na Koprivniku sta odšli v večnost Franciška Medja in Verica Sodja. — V Studorju so pokopali Jožefa Razma in Matijo Gartnerja. — V Boh. Srednji vasi je zaspala v Gospodu 92-letna Marija Arhova. — V Ljubljani so odšli v večnost: 62-letna Alojzija Segula roj. Rižnarjeva, bivši izvošček Matija Dežman, orožniški narednik v p. Jožef Prochazka in lekarnar Janko Koritzky.

Upamo, da se že veseli pri Bogu, saj je vsak umnik z nožem spremljala beseda »Jezus iz mučenih ust, dokler ni izdihnil svoje duše. 23. marca so ga položili k večnemu počitku ob veliki udeležbi. Vsa, kdor ga je pozna, ga je spoštoval in ljubil. Bil je zvest katoliškemu načelom, dober katoličan in priden pri delu. Zato se sprašujemo, zakaj je moral pretrpeti tako mučniško smrt in preiti v nedolžno kri. — Naj sprejme Bog Tvojo zadnjo in nedolžno kri. — Tvoje mlado, upov polno življenje in naj Ti bo bogat Plačnik. Prosi za nas, da bi umrli močno preželi katoliške zavesti in z Jezusovim imenom na ustih, kakor si Ti.

V boju s komunisti so padli

Zadnje čase je bilo mnogo hudih bojev s komunisti, ki so zlasti v Subi krajini bili strahotno poraženi, dasi so prišli tjakaj, da bi ubogo doželeco ustrašovali in si je docela podvrgli. Porazeni komunisti so se nato obrnili na ribniško stran, kjer so v svojem besu požgali še več vasi. Tukaj se jim je postavila po robu četa vaške straže iz Ribnice in ona iz Dolenje vasi, dasi so komunisti bili v veliki premoči. V teh bojih je padlo nekaj fantov, ki jih navajamo:

Tehnik Tone Blaj je pred časom deloval na ribniški strani, kjer so ga zajeli komunisti in ga hoteli umoriti. Mladi mož je v zadnjem trenutku ušel komunistom, nakar je takoj šel med protikomunistične borilce. Ko je v zadnjih bojih videl, da je njegov sobojevnik ranjen obležal ter je bila nevarnost, da bi ga bili komunisti živega dobili v roke, je plemeniti Blaj planil k njemu, da ga reši.

V tem pa ga je zadela krogla in je takoj mrtev obležal. Njegovo truplo so prepeljali v Ljubljano, kjer je bil dne 27. sušica pogreb. Z njim vred so padli takrat še tile ribniški fantje: Edvard Mate, Lorisin, Orazem in še ne 18 let stari Hrenov Jakob.

Janez Grdadolnik.

Ko so komunisti nad Vrhniko okoli Sent Jošta začeli strahovati krščanske ljudi, takrat so se Sentjoščani kakor en mož dvignili v obrambo svoje vere, svojih domov in svojega naroda. Duša vsega gibanja pa je bil mladi Janez Grdadolnik, po domače Piškov Janez. Z njim skupaj so fantje pregnali komuniste iz svoje bližnje okolice ter jih pretekli teden porazili tudi v daljni okolici. V

tihih bojih preteklega tedna pa je dobri Janez Grdadolnik padel, zadet od komunistične krogle. Padel je junak, ki se je do dna duše zavedal, za kaj gre v tem velikem boju med dobrim in hudim v aredi našega izkušnega naroda. Ljubi Bog daj, da bi njegova žrtev ne bila zaman!

V znamenju osvobodilne fronte

Dokazila o grozodejstvih komunizma v Ljubljanski pokrajini.

Pod tem naslovom je te dni v Ljubljani na 184 straneh izšla pretresljiva knjiga, ki v podobni besedi prinaša žalostna dokazila, kakšne grozovitosti so komunisti doslej zagrešili nad slovenskim narodom v Ljubljanski pokrajini.

V knjigi je vse grozotno gradivo podano po časovnem redu, kakor se je Osvobodilna fronta med Slovenci pač počasi sama razkrinkavala ter se nazadnje razkrinkala kot največja hudodelska in morilska organizacija, kar jih naš narod v svoji zgodovini pomni.

Z dokumenti je dokazano, kako je Osvobodilna fronta v poletju leta 1941 nastopala pod krinko čisto slovenske organizacije, ki naj bi njen namen bil zgolj osvoboditev našega naroda.

POBEGU UJETNIK

PRIGODE UJETEGA NAPOLEONOVEGA VOJAKA

Moje potrpljenje je bilo slednjič poplačano. Luč je izginila iz dnevnice sobe in se malo pozneje zopet prikazala v nad njo ležeči sobi. Za svoje smelo dejanje, ki je bilo pred menoj, sem bil dobro pripravljen, saj sem poznal brlog zmaja, sobo, kjer se je pravkar posvetilo pa tudi spalnice svoje drage; vedel sem, kako ugodna je bila njena lega na drugi strani vile v prtiličju, kjer me stara teti ni mogla slišati. Kot bi trenil, sem bil na drugem koncu vrta, kamor sem se podal, da bi mogel neopaženo hoditi sem in tja, da ne bi poginil od mraza. Nočna vihra se je podelila, veter pojenjal. Šumenje dežja je postalo znatno šibkejšo, če ni popolnoma prenehalo, na njegovo mesto pa je stopilo kapljanje od drevja na vrtu.

Ko sem se počasi bližal oknu, me je prestrašilo škripanje okna; stopil sem še korak, dva naprej, in v temi se je pojavil žarek svetlobe. Prihajal je iz Florinega okna, ki ga je bila ponoči odprla, in ob katerem je sedela zdaj pri svetlobi dveh za njo stoječih sveč, cvetoča in zatopljena v misli; okrog obraza so ji valovali lasje in ji delali senco; v eni roki je še držala glavnik, druga pa se ji je malomarno igrala po železnih drogih, s katerimi je bilo okno zamreženo.

Stopajoč po travi sem se v zavetju teme in prasketanja dežja, ki se je ponovil brez vetra, plazil bliže, tako da bi se bil lahko dotaknil predrage. Toda dozdevalo se mi je, da bi bilo naravnost surovo, če bi jo tudi le z eno besedo molil v njeni zamišljenosti. Zaradi tega sem mirno stal, ne da bi se gnil, in z očmi uživaj njeno podobo. Še vedno je strmela predse v svetli odsev okna, ravne sence drogov omrežja, svetlikači pesek na poti in v temno noč, ki se je bila zgrnila na vrt in gričevju; zdajci se ji je izvil globok vzdihljaj iz prsi, ki mi je kot nekakšna prošnja segel v srce.

»Zakaj pa vzdihujete, gospica Gilehrst?« sem šepnil. »Še spominjate na prijatelje, ki jih ni tukaj?«

Urno je obrnila glavo proti meni; to je bilo edino iznenadenje, ki ga je pokazala. Ob istem času pa sem stopil na svetlo in se ji globoko priklonil.

»Vi?« je vzkliknila. »Tukaj ste?«

»Da, tukaj sem. Od daleč prihajam, da vas vidim. Gotovo kakih sto in pedeset milj daleč. Vso nočojšnjo noč vas čakam tukaj na vašem vrtu. Ali ne boste podali roke prijatelju v stiski, gospica Gilehrst?«

Podala mi je roko skozi omrežje in jaz sem jo poljubil dvakrat. Ob drugem poljubu mi je roko odmaknila, kot je bilo videti bolj prestrašena kot dozdaj. Jaz sem stal zopet mirno kot prej in obadva sva molčala. Ves strah se mi je vrnil, desetkrat huji in iskal sem na njenem obrazu znamenje jeze in nevolje, vendar sem videl, da so ji oči drhtele in se izogibale mojim. Tedaj pa sem vedel, da je vse prav in dobro.

»Ste blazni, da prihajate sem? Naše mesto je med vsemi mesti na svetu kraj, kamor ne bi bili smeli priti! Pravkar sem mislila, da ste na varnem kje na Francoskem!«

»Na mene ste mislili?«

»Oj, gospod St. Ives, vi še ne slutite, v kakšni nevarnosti da ste! Oj, dajte se preprostiti in pojdite — pojdite!«

»Mislim, da najhujše že poznam. Vendar ni nikoli bila moja navada, da bi pripisoval kaj več vrednosti življenju, ki ga živimo kot tudi živali. Vpričo vseh sem prišel na škotsko, da bi vas videl, da bi govoril z vami — morebiti zadnjikrat.«

»Saj ničesar ne veste!« je kriknila vedno bolj vznemirjena. »V tej deželi, celo na našem vrtu vas čaka smrt. Vsi vendar tako mislijo. Če bi vas kdo slišal — še misliti ne morem tega. Oj, pojdite, prosim, pojdite pri tej priči, lepo vas prosim!«

»Predraga prijateljica, ne odrecite mi enega, po kar sem tako daleč prišel; pomislite, da ni med vsemi milijoni na Angleškem, razen vas, žive duše, ki bi ji lahko zaupal. Ker pa moram govoriti, me morate poslušati. Kar ljudje govorijo, je na žalost res, vendar vse skupaj ni res. Res sem usmrtil tega človeka Goguelata — to je bilo vendar tisto, kar ste imeli v mislih, jeli?«

Molče je prikimala; prebledela je kot zid.

»Toda usmrtil sem ga v poštenem boju. Razen v bitku nisem do tega trenutka uničil življenja. Saj sem bil vojak in to moja obrt. Toda jaz sem bil poln hvalečnosti, vse srce mi je prešinjala hvalečnost do nje, ki je bila dobra do mene, in ta človek, ta Goguelat, je njo grdil!«

Ves v strahu sem čakal, da bo odgovorila. Najhujše je bilo nazadnje povedano, in jaz sem vedel, da je bila že slišala o tem. Toda ni mi bilo mogoče govoriti dalje, ne da bi mi dala vsaj malo poguma.

»Me grajate?«

»Me grajate?«

»Ne. To je stvar, ki ne morem govoriti o nji. Dekle sem, prepričana sem, da je bila pravica na vaši strani. To sem vedno rekla — Ronaldu. Teli seveda ne. Bojim se, da sem jo pustila govoriti, kakor se ji je zljubilo. Zavoljo tega pa ne smete misliti, da sem vam nezvesta prijateljica. Celo z majorjem sem govorila — nisem vam še povedala, da se dobro poznamo z njim — namreč z majorjem Chevenixom. Tako rad ima Ronald! On nam je prinesel vest, da so ujeli tistega Clausela in nam je tudi povedal, česa vas dolžijo. Bila sem huda nanj, rekla sem mu — mislim, preveč sem mu rekla — vendar moram priznati, da je vse vzelo za dobro. Rekel mi je: »Vi in jaz sva njegova prijatelja. Midva dobro veva, da je Champdivers nedolžen. Ampak kaj nama pomaga, če to trdita?« Vse to se je zgodilo v nekem kotu v sobi, tako rekoč na skrivnem, potem pa je rekel: »Naredite mi mogoče, da zasebnim govorim z vami. Mnogo vam imam povedati.« Storila sem, kot je želel in povedal mi je prav isto, kar ste mi pravkar rekli — da je vsa reč bila častna zadeva in da vi niste nič krivi pri vsem. Ej, rada imam majorja Chevenixa!«

Obšla me je ljubosumnost. Spomnil sem se tistega dne, ko jo je prvič videl, in zanimanja, ki ga je takoj čutil do nje; in moral sem obhoduati tega človeka, kako spretno je bil porabil njegovo poznanje, da me je izpodrinil. No, pa v ljubezni in vojski je vse dovoljeno. Seveda se zdaj nisem nič manj vneto prizadeval, da bi prišel do besede, kot sem se prej prizadeval Floro poslušati. Vsak dogodiljaj je bil zdaj posebno važen, vsaka stranska pot je držala v Rim — to je, do Flore.

Ko sem prišel govoriti, sem bil pokleknil pred nizkim oknom na pesek, uprl roko na okenjski zidec in govoril šepetaje. Floro pa je klečala na drugi strani; tako sta bila najina obraza enako visoko, samo omrežje je bilo med nama. Ko sva bila v takem položaju, tako ločena, ji je najina bližina in neprestani šepet mojega glasu polagoma in mogočno segel v srce. In nemara nič manj meni, kajti tako priseganje in zaklinjanje je dvo-

rezno. Z besedo mi je rastle odločnost, moj glas se je venomer spreminjal, najini glavi so se vedno bolj bližali železnim drogovi, vedno bolj druga drugi, dokler ni naju obeh čar premagal.

»Zdaj pa vam hočem povedati, kaj lahko še storite za mene,« sem pričel. »Vse naokoli me obdajajo nevarnosti in če — če bi se zgodilo najhujše, ne bi bil rad obogatil niti svojih sovražnikov niti vlade. Večji del vsega, kar mi je dal strie, nosim tukaj pri sebi. Vsega skupaj je osem tisoč funtov in nekaj čez. Ali ste tako prijazni, da bi to spravili za mene? Ne vzemite tega samo kot denar. Vzemite in spravite vse kot spomin na svojega prijatelja, kot dragoceno stvar od njega; znabiti ga bom že kmalu silno potreboval. Floro, ali poznate — ali poznate staro ljudsko pravilico o velikanu, ki je svoje srce podaril svoje ženi, da ga čuva zanj, ker ga je bolj zaupal njeni zvestobi kot svoji moči? Ta velikani sem jaz, Floro, — ampak zelo, zelo majhen. Ali hočete biti čuvarka mojega življenja? Moje srce je, ki ti ga dajem pod to prisposodo. Vpričo Boga ti dam svoje ime, če te ga je volja sprejeti, ta denar pa boji moja dota. Če se zgodi najhujše, če ne bom mogel upati, da bi ti rekel moja žena, daj, da bom vsaj mislil, da boš kot moja vdova uživala dedščino mojega strica.«

»Ne, to pa ni mogoče.«

»Kako to, da ni, angel moj?« sem vprašal.

»Kaj mi pomenijo besede? Samo eno ime je, ki bi ti ga rad rekel: Floro, predraga moja!«

»Anne!«

Kateri glas zveni tako poln godbe kot lastno ime, ki ga privikar izreče ona, ki jo ljubim!

»Draga moja!«

Ljubosumni železni drogi, zgornj in spodaj vdelani v zidovje in malto, so ovirali vznichenost tistega trenutka. Vendar sem privil Floro k sebi, kolikor so dopuščali železni drogov. Radevolje se je dala objeti. In ko sva se tam tako objemala, in bila vendar ločena, pritisnjajoč svoj obraz ob mrzlo železje, je razbrzdala ironija vsmirja, ali kako naj se boljše izrazim, zavist nekega božanstva, — vse sile te viharne noči. Veter je iznova bučal po vrhovih dreves, poplava mrzlega dežja je poplavlila vrt in — sam zlodej je moral imeti svoje prste vmes — neka vodna cev, ki je dozdaj bila zamašena, je zdaj jela bruhati kot elap svoje vode meni na glavo in rame. Prestrašena sva skočila narazen in planila na noge kot da bi naju bili zalotili. Trenutek pozneje pa sva se zopet približala oknu, pa stoji.

»Floro,« sem rekel, »kaj borno je, kar ti morem nuditi.«

Prijela je mojo roko in si jo pritisnila na prsa.

»Bogato dovolj za kraljico,« je odvrnila kakor z ukajočim glasom, ki je povedal več kot besede. »Anne, hrabri moj Anne, veselilo bi me, če bi mogla biti tvoja služabnica. Kar zavida la bi Rowleyja. Ne, nikogar ne zavidam — mi ni treba — tvoja sem!«

Če je bilo tisto božanstvo v resnici nevoščljivo, je zdaj moralo nevoljno videti, da ni moglo kaliti blaženosti umrlih. Jaz sem še vedno stal tik pod vodnim curkom, tudi Floro je bila vsa premočena, ne samo ker sem jo ves premočen objemal, ampak tudi od vode iz viharja. Veter je bil upihnil sveče in midva sva stala v temi. Videl nisem drugega kot odsev njenih oči v temni sobi. Floro pa je morala videti mene kot nekako senčno podobo, ob katero je pljuskal dež in curki iz starega gotskega rila.

Kmalu sva postala bolj mirna in zaupljiva; ko pa je utihnil zadnji sunek vetra, ki se je pokazal kot zadnji izbruh vihra, se je najin pogovor zasukal na pola in sredstva. Doznan sem, da je Floro poznala gospoda Robbieja, za katerega sem imel priporočilo; bila je celo povabljena za ponedeljek zvečer v njegovo hišo, in ona mi je bistroumno opisala značaj tega starega gospoda, in ta njen opis mi je bil pozneje na moč koristen. Po vsej priliki je bil Robbie navdušen zbiralec starin in zlasti vnet za goboslovje. To me je navdalo z veseljem, kajti po zaslugi gospoda de Eulemberga sem bil dober poznavalec te vede in sem dobro poznal grbe malo da ne vseh odličnih rodov in v Evropi. Zavoljo tega sem sklenil, da iznenadim Floro v ponedeljek zvečer kot gost v hiši gospoda Robbieja. Ta misel je dozorela v meni, ko je predraga še govorila, vendar ni nisem hotel namigniti besedice o svoji nameri.

Izročil sem ji denar; to seve, da sem prinesel seboj samo bankovce. Izročil sem ga ji rekoč, da je to njena dota.

(Nadaljevanje prihodnjik.)

KRALJIČEK

Ljudska povest. Podomacil France Premrl

»Majda, midva morava narediti račun. Koliko sem ti dolžan? Ne morem se več spomniti, kdaj sem ti zadnjič plačal.«

»Prav nič mi niste dolžni stric,« je odgovorilo dekle.

»To bi ne bilo slabo! Mar meniš, da bom pustil, da mi bo taka punčara, ki nič nima, kaj darovala.«

»Jaz tudi ne pustim, da bi mi prileten, siromašen in potreben stric kaj daroval, hihih.«

»Ti, otročja ti, se hočeš iz mene še norca delati? Denar si je treba znati pridobiti, pa z njim tudi pametno ravnati.«

»Moj oče ima tudi denar in mi da, kolikor potrebujem. Če pa ne bi mogla izhajati, se bom bogato poročila, hihih.«

»Pusti neumnosti in mi povej, koliko ti imam plačati.«

»Stric, so stvari, ki se ne dajo poplačati z nobenim denarjem.«

»Tako? To mi je pa nekaj novega. In kakšne stvari bi bile to?«

»Stori se mnogo zaradi Boga ali pa tudi človeku na ljubo.«

»Kaj? Ti da bi storila kaj meni na ljubo? Naha. Pusti laaskanje. S priliznjenimi besedami ne boš dosegla pri meni nič, najmanj pa kako dediščino.«

»In vi, stric, boste s priliznjenimi besedami dosegli od mene še manj, hihih.«

»Ne vdajaj se nobenim praznim upom, da podeduješ za menoj kako bogastvo. Prav nič ti ne zapustim, ko umrem.«

»Stric, ko umrem jaz, vam tudi nič ne zapustim, hihih.«

»Godrnjač je skremžil obraz v nasmeh in je zarenčal:

»Ti si zvita lisica.«

Nato je segel pod blazino, potegnil izpod nje dvajsetgoldinarški bankovec, ki ga je deklici po silni vrnil, in pri tem je mrmraje dejal:

»Kar je več, naj bo za nagrado. Še nikdar nisem ostal komu kaj dolžan.«

S Kraljičkom je bila Majda samo med obedom sama skupaj, razpletel se je pa med njima le redkokdaj kak pravi pogovor. Majda je pač neprestano klepetala na svoj živahen način, molčeči, resni mladenič pa ji je odgovarjal le na kratko ali na pol. Če je položila deklica predenj kako slaščico ali mu drugače izkazala kako prijaznost, se je ozrl nanjo z globokim pogledom in močno zardel, ni pa našel nobene besede za toplo zahvalo. Nekoč ga je vprašala Majda:

»Ti, Janez, zakaj si zmeraj tako otožen? Ali ti gre stričeva bolezen tako k srcu?«

»Ne, ne — mojster bo kmalu zopet na nogah,« je lečjal mladenič; »toda potem, Majda, boš morala ti oditi, in postalo bo strašno pusto in žalostno tu v hiši.«

»Potem moraš pa ti večkrat priti k nam in ne vedno tako hitro zopet oditi.«

»Potem moraš pa ti večkrat priti k nam...«

»Tedad nastanejo takoj kake govorice.«

»Rada bi vedela, kakšne. Ti si preveč plačljiv zajec.«

Kraljiček je močno zardel in se je obrnil vstran od deklice. Ta pa je bila sedaj trdno prepričana, da goji mladenič ljubezen do nje.

Cesar se je Kraljiček bal, se ni povsem dogodilo. Sicer ni smela Majda več ostajati po cel dan v urarjevi hiši, ko je stric ozdravel in bil kolikor lahko zopet zmožen za delo, morala pa je prihajati vsak dan po nekaj ur, da je opravila potrebna gospodinjenska dela in da je pripravila kosilo in večerjo. Godrnjač je namreč že davno uvidel, da zna dekle izbornu kuhati in da porabi pri tem veliko manj kakor Kraljiček. Odkar je bila Majda v hiši, je bilo tudi vse tako lepo urejeno, vse je bilo čisto in svetlo, kakor nikdar poprej. Poleg tega se je moralo v srcu starega čudaka vendarle vzbuditi nekoliko čustva do sorodstva, posebno pa bi ne mogel več pogrešati raznih udobnosti, na katere ga je razvadila spretna, postrežljiva Majda. Tako je teklo skupno življenje v urarjevi hiši brez velike spremembe. Po preteku nekaj tednov pa se je zdelo nezapljudivemu, bistrovidnemu mojstru, ki je imel za vse odprte oči, da ni obnašanje med fantom in dekletom povsem v skladu, oziroma, da je v marsičem še preveč v skladu. Majda je skrbela za Kraljička z izredno nežno skrbjo in mu je izkazovala več prijaznosti, kakor bi bilo treba. Fant pa je bil čudno zamišljen in raztresen, včasih tudi otožno razpoložen in je pogosto zardel, ko sta se z dekletom spogledala. Sedaj je odprl stari oči še bolj na široko kot sicer in je strogo pazil na obveščanje mladih ljudi. Tu je spoznaval vedno bolj jasno, da sta drug v drugega zaljubljeni do ušes, vendar ni mogel kljub vsemu oprezovanju zapaziti nič nedovoljenega ali ne-

Za trenutek je stari pomolčal.

spodobnega v njunem obnašanju. Če je odšel Kraljiček v nedeljo po večernicah ali sicer kam pohajati, je gledal urar za njim dolgo časa z daljnogledom, ni pa nikdar zapazil, da bi se kje shajal z dekletom. Fant je šel večkrat na sprehod proti vasi, obiskal medpotoma grob svoje matere, in če mu je čas dopuščal, se je včasih tudi rad povselp na vrh Medgorja ter pri te obnavljaj spomine na otroška leta. Skrbel pa je, da se je vedno pravočasno vrnil domov. Mojster je po tem prišel do spoznanja, da nimata mlada človeka nobenih tajnih sestankov in medsebojnih pomenkov ter da ne gojita nikakega ljubimkanja, ampak da sta vedno v primerni nedostopnosti drug do drugega. Če se je dekletu in tam malo kujalo, je fant globoko povešal glavo in ni skoraj nič več govoril... Tudi drugače je opazoval njuno življenje, in tu je lahko videl, da je prejemala Majda vsakih štirinajst dni svete zakramente. Kraljiček pa vsak mesec. On sam, Godrnjač, je hodil k svetim zakramentom samo štirikrat na leto — dvakrat doma in dvakrat drugod. Da je deklica nekoliko nagla v sodbah in malo ponosna, ni ostalo etricu prikriti, toda moral je pa priznati, da ima tudi veliko dobrih lastnosti, ki zelo odtehtajo slabe. Kraljičku ni mogel ničesar očitati, razen da se je dal tu in tam premagati od nagle jeze ter da se je preveč vdajal svojim čustvom. Mladenič ni nikdar stopil

v gostilno, z denarjem, ki ga je dobival od mojstra, je varčeval ali pa si kupil samo kaj najnujnejšega, imel je veselje do dela in je bil v vsakem oziru zanesljiv. Vkljub vsemu temu pa je mojster vendarle menil, da ne sme več dopustiti, da bi prebivala mlada človeka še nadalje skupaj. Premišljeval je več dni sem in tja, kaj naj bi ukrenil, potem pa je prišel kar nenadoma do trdnega sklepa.

Nekoga dne po večerji, predno je odšla Majda domov, je poklical fant in deklet k sebi v sobo in jima je velel:

»Ušedite se, imam nekaj več govoriti z vama.«

Oba sta se ustrašila in sta se usedla vsak na en konec mize. Za trenutek je stari pomolčal, nato je rekel na kratko:

»Vidva ne smeta več ostati še nadalje skupaj.«

»Midva?« je planila deklica pokonci; »saj tudi do sedaj nisva bila nikdar skupaj.«

»Drži jezik za zobmi, klepetec. Poslušaj najprej, kar povem.«

Obrnil se je nato h Kraljičku in izjavil:

»Ti, Janez, greš sedaj na potovanje in ostaneš dve leti zdoma. Pri enem samem mojstru se vajence ne izuči. Ogledati si mora, kako delajo drugod. Tu v Gorjanskem tudi ni dovolj dela za oba.«

»Toda za potovanje nisem prav nič pripravljen,« je imel vajence pomisleke.

»Za to ni potreba nobenih velikih priprav. Učno spričevalo imaš, oblike tudi in palico. Torbo dobiš od mene in zraven nekaj denarja.«

»In jaz bom morala iti domov, kajne stric?« je rekla deklica poparjeno.

»Ne, ti ostaneš povsem tukaj in mi boš oskrbovala gospodinjstvo, tako je! V modri sobi nad delavnico boš lahko stanovala.«

»Pri tem bi pač smela tudi jaz reči kako besedico.«

»Nič nimaš govoriti. Saj že itak govoriš veliko preveč... Če ti plačam po sedemdeset goldinarjev na leto, bo to lepo plačilo... Sedaj tiho!«

Deklica je namrdnila obraz, za kar se pa Godrnjač ni zmenil. Obrnil se je zopet do vajenca in mu govoril z osernimi besedami:

»Dobro se ogledj po svetu, pridno delaj, izogibaj se slabe družbe, moli rad in ostani pošten. Po dveh letih pridi domov; tedaj ti bom izročil svojo obrt a hišo vred v najem. Jaz se bom umaknil sem v kamro in se bom ukvarjal samo še s svojimi iznajdbami. Ti postaneš mojster in prevzameš obrt.«

Kraljiček je začudeno strmel v starega in ni našel nekaj časa nobene besede. Večkrat si je segel v lase in nato izjavil:

»Mojster postali — obrt prevzeti — bi bilo že lepo; toda za to je treba denarja, ki ga pa žal nimam.«

»Denarja ne dobiš od mene nobenega. Iz svoje hranilne knjižice, o kateri ti je znano, lahko dvigneš, da bi pa prejel še kak nameček od mene, ne smeš računati. In najemnine boš moral točno dajati. Kdor hoče biti mož, si mora znati pomagati. Sam delati, sam zaslužiti! Kar človek sam zasluži, to bolj ceni in tudi bolj trdno drži. Sploh pa gre podjetje tu dovolj dobro, da boš lahko shajal.«

Nastal je daljši premolk. Tu je stopil urar dva koraka bliže k mizi in rekel ostro:

»Brž ko prevzameš podjetje, se takoj poročita.«

Tedaj sta poskočila fant in deklet oba hkrati s svojih sedežev. Pogledala sta drug drugega in sta postala vsa žareča v obraz.

»Poročiti se?« je komaj spravil iz sebe Kraljiček.

»Seveda poročiti. Če sta dva mlada človeka tako do ušes zaljubljena drug v drugega kot vidva, se pač morata poročiti, brž ko je mogoče.«

»Ljubi stric, midva pa nisva prav nič zaljubljena do ušes,« je zaklicala deklica pol v smehu, pol v joku.

»No, sta pa zaljubljena do pet, če ti je to ljubše. Mar meniš, da sem slepa miš in nič ne vidim, kako se vedno snogledujeta kot petelinček in putka? Oči sta tako rekoč drug drugemu ukradla.«

»Kako menite to, stric?«

»Ali si tako neumna gos. On ima tvoje oči in ti njegove. Za njimi pa capljata potem še srei.«

(Nadaljevanje prihodnjik.)

ČUDA božje narave

ŽIVI SPOMENIKI

Ko obračamo porumenele liste svetovne zgodovine, najdemo, da so pred tisoč in tisoč leti živeli v Egiptu narodi, ki so postavljali svojim kraljem, ki so bili obenem božanstva, grobnice — piramide. To so ogromni spomeniki, ki so se ohranili do današnjih časov, da nam kot neme priče govore o visoki kulturi nekdanjih narodov. Toda tudi tem mrtvim pričam čas ni prizanesel. Ogromni kameniti kvadri se počasi krusijo, sonce in veter opravljata svoje delo počasi, a stanovitno.

Ali res nimamo nobene žive priče, ki bi nam mogla razjasniti in razvozlati uganko, kako so mogli ljudje brez strojev vzdigovati ogromne kamne na visoke piramide? O pač. Imamo nekaj živih bitij, ki so stara po več tisočletij in so preživela človeške rodove in narode. Toda tudi to so nemi veliki, ki sicer žive in se starajo, a nam ne bodo nikdar odkrili skrivnosti davnih časov. Le v temnih nočeh, ko vlažen morski veter prihrumi na celino, pripovedujejo o burnih doživetjih v svojih mladih letih. Njih govorice pa človeško uho ne more razumeti, saj so ti živi spomeniki doma v kraljestvu rastlin.

Leta 1868. je podrl hud orkan najstarejše drevo na svetu. Znanstveniki so ga cenili na 6000 let, a ko je omenjenega leta drevo padlo, so po letnih kolobarjih ugotovili, da je star vsaj 5000 let. Pravo starost si bomo mogli le tako misliti, če pomislimo, da je preteklo od Kristusovega rojstva do danes 1943 let in je torej bilo to drevo staro za časa Gospodovega rojstva polnih 4732 let. Poenostajmo, kaj nam o tem drevesu, ki je raslo na otoku Tenerifi v vrtu Casa Franci v mestu Orotavi, pripoveduje popotnik Bertholot.

»Največje čudo tega otoka je zmajero drevo s strašnim, ogromnim deblom. Deset mož težko objame njegovo deblo. Deblo je votlo, votlino pa zapirajo velika vrata. Dolgi, koničasti listi raste le na koncu vej, iz katerih požene drevo v jeseni bele, kot krožnik velike cvetove.

Nekega dne zgrabi vrtnec orkana gosto vejevje zmajovega drevesa in med strašnim hrupom in treskom odloži tretjino debla z vejami vred. Okoli drevesa rastejo stare lovoričke je vejevje tako po-

trilo, da so se posamezna debla pogreznila do dva metra globoko v zemljo. Toda drevo zaradi tega ni poginilo. Ogromno rano so zalili s cementom in napisali vanj dan in leto neereče.

Ljudje na otoku Tenerifi so imeli vero, da ko bo drevo umrlo, bo izumrlo tudi domače plemo. Kakor nam pripoveduje omenjeni potovalec, pa je drevo preživelo domačine, kmalu za poslednjimi pa je tudi zmajevce sklonil trdnemu glavu, da ga je orkan podrl. Vendar je bilo to drevo najstarejše na naši zemlji, ki je preživelo narode in veke in je v visoki starosti bilo priča Kristusovega rojstva.

Za zmajevcem so najstarejša drevesa opitji kruhovi, ki dosežejo le 5000 let.

Za njimi so mamutovi s 4000 leti, o katerih bomo še govorili. Nekatere vrste platan dosežejo častljivo starost 3000 let. Tudi tise in ciprese se ponašajo z isto starostjo. Cedre iz Libanona dosežejo vsaj 2000, kvečjemu 2500 let. Še danes kažejo gozd, iz katerega je Salomon dobival les, ko je gradil svoj čudovit tempelj. V tem gozdu raste okoli 300 cedar, od katerih ima vsaka 12 metrov v obsegu. Vendar je to težko verjetno, da bi gozd, iz katerega je dobival Salomon les, še stal, ker so Rimljani izvozili iz Palestine silno veliko lesa. Vendar je res, da so drevesa stara že čez 2000 let.

V Mehiki imajo za veliko državno znamenitost močvirsko cipreso, ki raste na sedanem pokopališču Santa Maria de Tule. Kakor bomo slišali, je to drevo res ogromno in staro, vendar ni zaradi tega v taki slavi. Pod to cipreso je leta 1519. taboril slavni Španec Ferdinand Cortez (Kortek) z svojo vojsko, ki je podjarmila ameriške domačine Azteke. O tem drevesu piše Cortez sam, da je tako ogromno, da so v njegovi senci spali vsi vojaki.

Drevo stoji še vedno. Po računih botanika Humbolda je cipresa stara 4000 let, a Claudole jo ceni na 6000 let, vendar se oba najbrž motita, ker so nova dognanja pokazala, da mu smemo računati kvečjemu 3500—3800 let. To drevo je poleg tega največje in najobširnejše na svetu. Deblo je visoko le 50 m in ima v obsegu 44 m. Torej je skoraj ravno tako debelo kot visoko. V višini 6 m se deblo razdeli v pravi gozd vej, ki so debele 1—2 m v premeru. Skupni obseg krone znaša nič manj kot 132 m.

Tudi v Italiji na Etni raste drevo Castagno di cento cavalli (kostanj stotih jezdecev), ki mu pri-

pisujejo tudi nekaj tisočletij. Obseg debla znaša pedeset metrov.

Platane v Bajukderi pri Carigradu in v Trstenu v Dalmaciji imajo tudi tisočletno starost.

Ze 3000 let živi drevo, ki je še sedaj močno in zdravo, na Angleškem v Yorkshire. Je to sveta tisa, ki pod svojimi vejami varuje vse pokopališče. Koliko vzdihov, joka in žalosti je že videlo to drevo! V prah so se spremenile slavne Thebe in Babilon, izumrli so ljudstva in narodi, menjale so se krone in vladavine, drevesa pa stoji in žive. Ali bodo stala večno? Ne, tudi njim se že pozna zob časa. Počasi, prav počasi umirajo. Mogoče bodo stala še nekaj stoletij ali morda še kako tisočletje, samo toliko, da bodo lahko v mirnih poletnih nočeh dokončala pripovedovanje o svojih doživetjih, mnogo mlajšim tovarišem.

Ob pogledu na častljivo starost nekaterih božjih stvari, na tisočletno življenje dreves, ki jim človeška življenjska doba ne pomeni nič, kot nam nekaj dni, se naše srce ukloni pred čudovito božjo naravo.

Ko je pred nekaj desetletji podrl orkan v Ameriki ogromno namutovo drevo, imenovano zofa gozdar, so točno izmerili njegovo starost in ugotovili, da se je rodilo leta 530 pred Kristusom in je bil star, ko se je podrl točno 2440 let. Visok je bil 144 m z obsegom 35 m. Lesa je imel za 750.000 kubičnih čevljev, kar bi zadostovalo za 460 km dolga telefonsko progo, če računamo, da so brzozavni drogovci 8 m visoki in imajo v premeru spodaj 20, zgoraj pa 13 cm. Ker pa ni mogoče napraviti iz vsega lesa primernih drogov, so dobili iz početa gozdar le za 75 km dolgo progo potrebni les.

V rožah je zdravje

Na vrata lekarne pritrdimo listek, iz katerega naj bo razvidno, koliko imamo te ali one stvari in kdaj smo jih kupili ali nabrali.

Domača lekarna naj bo vedno postavljena na kraj, kamor otroci ne morejo. V njej naj vladajo popoln red. Vsako stvar položimo takoj po uporabi očistočeno nazaj na določeno mesto. S škarnimi in drugimi predmeti, ki jih hranimo v lekarni, ne delajmo drugih stvari. Preden gremo v lekarnico, si umijmo roke.

V domačo lekarno spadajo poleg zgoraj naštetih razkužil in obvezilnega materiala tudi sledeči čaji, tinkture, praški, olja in mazila.

Čaji: Tavžent roža, preslica, islandski mah, bezgova cvetja, lapuh, poprova meta, brinje, kopriava, omela, rutica, sleznica, sivka, špajka, rman, gozdni koren, kolmež, krčnica, pelin, hrastova skorja, krljika, pljučnik, sporiš, lučnik, lipovo cvetje, gosja trava, kadulja, materina dušica, borovnice, kopere, mačeha, regrat, slez, trpotec in arnika.

Izlečki: Arnika, Hoffmannove kapljice, encijan, borovnice, rožmarin, janež, brinje, kolmež, rutica, pelin, steznik, sivka, gozdni koren, špajka, kafurni špirit, metin špirit, smetljika in jaščarica.

Praški: Encijan, triplat, santalovec, soda bikarbona, pelin, aloa, rman, sladki les, laneno seme in galun.

Olja: Sivka, kopere, rožmarin, lan, mandelj, krčnica, lučnik, rutica, janež, kafra in vrhena.

Mazila: Omela, rutica, mirta, hamamelis, lipa, janež, lilija, očetno kislina, glinica, topol, lavor in sivka.

Tako urejena domača lekarna zadostuje za vsako silo. Seveda dostikrat ni mogoče dobiti vseh teh zdravil, zato jih lahko nadomestimo ali zamenjamo s kakimi drugimi sličnimi.

Ljudska posojilnica z. z. n. j. v Novem mestu

sprejema vloge za vstati in vezane vloge proti primernim obrestim, depotne naložbe pa brezplačno — vse razpoložljive vsak čas. Daje kratkoročna posojila in posojila na tekoči račun. — Vnovčuje čezke italijanskih bank. — Varčuje, dokler imate dohodek!

»Domoljub« bo mogel izhajati tako skrbno urejevan kakor dosedaj le, če bo vsak plačal naročnino zanj!

Gozdni orjaki v narodnem parku Yosemite v Združenih državah Severne Amerike. Zaradi njihove starosti in velikosti so tem drevesom zdeli ime »Mamutovci«

NAŠI VELIKI MOŽJE

Msgr. dr. Jože Debevec

Coprav dr. Jože Debevec s svojimi deli ne sega do takih vrhov kakor kak Cankar ali Zupančič ali Prešeren, vendar ga z vso upravičenostjo pršte- vamo k našim velikim možem. Poglejmo, zakaj!

Dr. Jože Debevec se je rodil na meji med Do- lenjko in Notranjko, v znameniti Meniški, v Be- gunjah pri Cerknici leta 1867. Gimnazijo je študiral v Ljubljani med leti 1879 in 1887, nato pa se je odločil za študij grščine, latinščine in slovenščine ter njihovih književnosti na Dunaju. Toda tamkaj je ostal samo eno polletje, kajti že 1888 je vstopil v ljubljansko bogoslovje in postal duhovnik. Služ- boval je kot kaplan na Breznici, v Trnovem v Ljub- ljani, nato pa je postal prefekt v ljubljanskem bogoslovju. Potem je zopet študiral bogoslovje in napravil doktorat 1894, nakar je postal profesor verouka na srednji šoli v Ljubljani, v Kranju in zopet v Ljubljani do 1924, ko je prosił za upoko- jitev. Na gimnaziji je poleg verouka poučeval tudi slovenščino in klasična jezika. Umrl je 1938 v Ljub- ljani, ko je ravno dobro dopolnil sedemdeset let svojega plodnega in za našo slovensko kulturo tako plodnosa življenja.

Debevec je naš odlični prevajalec in vzgojni pisatelj ter vodnik naših mladih pesnikov in pisa- teljev ter drugih vsakovrstnih slovenskih izobra- žencev, ki jih je kar neizmerna vrsta. Kot preva- jalec se je izkazal že kot sedmošolec, ko je na prošnjo profesorja Maksa Pieteršnika prevedel iz češčine znano igro Težke ribe, ki je pozneje šla po številnih naših podeželskih odrih. Ko je bil Debe- vec zadnje leto v bogoslovju, je v mladinskem zbor- niku Pomladnih glasov izdal 1891 povest Cerkvica v gozdu in igrice V Rim! Kot mladinski pisatelj in pesnik je svoje delo nadaljeval s povestjo iz dia- škove življenja z naslovom Ljuberen do mamice. Najznamenitejša in v naši slovenski književnosti ne- kaj posebnega pa je njegova vzgojna in iz lastnega življenja vzeta povest v pismih pod naslovom Vori in boji, ki je pod pisateljevim izmišljenim ime- nom Jože Ošaben izhajala v Domu in svetu 1896 in 1897, kot samostojna knjiga pa je izšla v Ljub- ljani leta 1917. »Vori in boji« pa ni samo knjiga Debevecovih osebnih doživljanj v gimnazijskih letih, resnih in duhovitih, kakor je naneslo, marveč je lepa in dobra podoba vsega slovenskega življe- nja v predzadnjem desetletju (osemdesetih letih) preteklega stoletja, kakor jih ne najdemo opisanih pri nobenem drugem našem pisatelju. Zato je knji- ga »Vori in boji« še danes ta dan zelo iskana in brana ne samo med našimi študenti, marveč tudi med preprostimi in izobraženimi svetom. Kot nekaj zaključek te povesti je napisal Debevec v Dom in svetu De smage, prav tako povest v pismih, kar je pomenilo za našo književnost v tisti dobi veliko novost. V tem delu pa Debevec nadaljuje z opiso- vanjem dijaškega življenja na Dunaju.

Debevec je kar znamenit naš ljudski pisatelj, saj je napisal za kolektor Mohorjeve družbe daljšo vrsto preprostih povesti, kakor: Materina daritev, Mladi mornar, za ljudske podeželske odre pa poleg prevodov tudi izvirno igrice Janaške Blejke.

Morda se je Debevec, kakor že omenjeno, naj- bolj odlikoval kot naš odlični prevajalec, in sicer kot prevajalec največjega versko duhovnega pesni- ka vseh časov, italijanskega pesnika Danteja, kajti Debevec je prevedel njegovo največjo in najboljše- nejšo pesnitev Božanske komedije. Prevajal jo je v Domu in svetu dolgih petnajst let, to je od 1910 do 1925. Ta znamenita pesnitev je največja pesni- tev krščanstva vseh časov in govori o peklu, vseh in nebesih. Doslej smo jo Slovenci v bolj dostopnih knjigah dobili prav za prav šele letos v Slovenš- vem koledarju, kjer je dr. Tine Debeljak objavil iz Debevecove zapuščine nekaj spevov, ki jih je pri- merno popravil, sicer pa imamo Debevecovo veli- kano delo še zmerom skrito samo v redkih letni- kih Doma in sveta. Čas bi že bil, da bi Slovenci v lepi in popolni izdani obliki dobili Dantejev prevod najlepše verske pesnitve iz svetovne knji- ževnosti.

V dveh kritičnih dobah je Debevec postal tudi urednik naše najpomembnejše književne katoliške

revije Doma in sveta, dvakrat je vzel ta list v svoje roke: leta 1919. in 1937., ko je bilo obratno na tem, da bi ta časopis moral prenehati. Ko ni bilo no- benega drugega primernege človeka, se je našel mirni in tihi ter skromni Debevec, ki je začasno skušal premostiti vse ovire, in je v resnici oba- krat dosegel, da se je list obdržal in da še danes izhaja kot časopis katoliškega svetovnega nazora in gojitelj naše lepe besede.

V Domu in svetu je kot njegov zvesti sotrudi- nek vse življenje objavil prevode in razprave ter članke iz najrazličnejših pesnikov in pisateljev sve- tovine književnosti ter tako kazal našim izobraže- ncem najvišje vzore Resnice, Dobrote in Lepote. Pa tudi o naših slovenskih pesnikih in pisateljih je Debevec napisal preinogih člankov in razprav in z njimi dal pravilne ocene našim kulturnim de- lavcem. Tako je pisal o Jurčiču, o Deteli, o grški drami, o stopenih in stihih, o branju, o romantiki itd. Vse to je pisal ne le v Dom in svet, marveč Debevecovo ime najdemo med sotrudiški Mladike, Mentorja, Časa in Slovenca. Med drugim je prire- dil tudi drugo izdajo Krekove knjige o socializmu. Kot pisatelja Vzorov in bojev ter kot prevajalec Dantejeve Božanske komedije štejemo Debeveca med naše velike može najnovejše dobe.

PRAVNI NASVETI

Delno pokrito dvorišče. — Š. M. Sosed ima prost prehod preko Vašega dvorišča. Če hočete to dvorišče delno pokriti in v ta namen streho gos- podarstva poslopja razširiti, morate pač streho na- praviti tako, da ne bo esod v svoji pravici prav- nič oviran. Streha bo morala biti tako visoka in pod njo prehod tako širok, da bo prehod uporaben tudi za največje doslej uporabljene vozove.

Slabo gospodarstvo očima. — Z. J. Po smrti Vašega očeta se je morala vršiti zapuščinska raz- prava in tam se je tudi določilo, kako da je Vaša mati prevzela posestvo in koliko je morala iz po- sestva po očetu plačati otrokom očetove dediščine. Ko se je mati potem poročila v drugič, je smela s svojo imovino prosto razpolagati in je zato mogla svoje posestvo prepisati tudi na moža. Če moč se- daj slabo gospodarji in zapravlja ter je nevarnost, da bo vse spravil v nič, potem lahko mati predlaga, da se ga prekliče in mu bo sodišče postavilo skrb- nika. Če pa o čim ne bo spoznal za zapravljiva in mu sodišče ne bi moglo postaviti skrbnika, bi se mati mogla gospodarsko rešiti le na ta način, da doseže ločitev zakona po moževi krivdi. Če bi se zakon izrekel za ločenega le po moževi krivdi, po- tem bi mogla mati doseči tudi razveljavljenje že- nitne pogodbe in bi posestvo prišlo zopet v njene roke.

Sporna dediščina po bratu. — B. L. I. Umrl Vam je brat, ki ni bil oženjen in je v svoji oporoki določil, da zapuška vse svoje premoženje v dobro- dolne namene. Starši so že tudi umrli in ni imel razen Vas nobenega bližnjega sorodnika. Ker Vam ničesar ni zapustil v oporoki, hočete to oporoko ovreči in vprašate, koliko vam pripada dediščina po zakonu? — Če bi umrl brat brez oporoke, bi Vi kot edini zakoniti dedič dedovali celo zapuščino. Po bratu pa nimate pravice nujnega dediča. Opo- roko boste ovrgli le s tem, če ima kako formalno napako, oziroma če ni zapustitelj postavil dediča za zapuščino. Pravico imate, da zahtevate na so- dišču upogled v eporno oporoko in Vam bo lahko sodnik povedal, če oporoka ne bi mogla biti veljavna.

Slaboumna sestra. — C. S. Mati je ob priliki izročitve posestva izgovorila eni hčeri, ki ni po- vsem normalna, stanovanje brez hrane. Hči bo ne- zakonska mati. Ali bo lahko še ostala v stanovanju? Ali bo mogla zahtevati odkodnino za stanovanje in koliko? — Predvsem Vam svetujemo, da pred- lagate pri sodišču, da se slaboumni sestri postavi skrbnik, ki bo imel nalogo zanj skrbeti. Če ima izgovorjeno samo stanovanje za sebe, dokler je samekega stanu, potem bo imela po našem mnenju

pravico ostati v stanovanju tudi še kot nezakonska mati z otrokom. Stvar bo treba pač sporazumno rešiti in upoštevati predvsem voljo matere, da je hotela slaboumni hčerki prekrbeti stanovanje, ki ga bo še bolj potrebna, ko bo poleg sebe imela še otroka. Zato bo stvar od sodišča postavljenega skrbnika, da bo po danih razmerah vse tako uredil, da bodo pravice slaboumne hčerke čimbolj upo- števane.

Prodava hiše brez stavbnega dovoljenja. — S. T. Ker ste zidali brez stavbnega dovoljenja, je imelo županstvo pravico poseči vmes. Postopanje županstva, ki je zahtevalo, da zaprosite za stavb- ni ogled in stavbno dovoljenje ter da plačate predpi- sane take, je bilo pravilno. Če županstvo zahteva, da morate brez dovoljenja napravljeno stavbo po- dreti, Vam mora izdati pismen odlok. Proti temu se v 14 dneh lahko pritožite na civilnega komisarja (okrajno načelstvo). Če boste pa tudi uspeli, ne more nihče vnaprej vedeti. Bolje bo, da se skušate zlepa pogovoriti z županom.

Okrog sosedov

s Trgovska zbornica v Zagrebu je pozvala tr- govece, naj ne razstavljajo v izložbah najdražjega blaga, ker s tem slabo vplivajo na raven cen.

s Klobukov iz klobučevine ne bodo več pro- dajali. V času od 15. marca do 15. avgusta je po poročilih nemških listov prepovedano potrošnikom prodajati klobuke iz klobučevine. Izjeme od te pre- povedi so deležni klobuki k narodnim nošam. Pre- poved velja za moške in damske klobuke.

s Zagrebški konjač je lani pobil 1296 psov in 75 mačk. Če je vse dobro izkoristil, ima precej v žepu.

s Nekaj hrvatskega zemljepisa. Najbrž mnogi ne vedo, da je največje jezero na Hrvatskem Bli- dinje jezero, ki ima površine nad 3 kvad. kilometre. Bličinje jezero leži med Čornico in Vran planino na nadmorski višini 182 m in je globoko 4—5 m. Drugo po velikosti je Boračko jezero pod Prenjem, nato Imotsko jezero, ki mu znaša največja globina 30 m. Slede: Plitvička jezera, Plivsko jezero, Pro- ločaj, Satorsko jezero in Švicko jezero pri Otočcu.

s Najstarejši Kočevar je umrl. V Radovljici je dne 9. marca v visoki starosti 96 let odšel v več- nost najstarejši meščan našega Kočevja Johan Fornbacher.

s V bližini krajske postaje je pred dnevi vlak podrl Ivana Benedika in ga tako hudo poškodoval, da je na mestu izdihnil.

s Z rednim vsakdanjim poukom so prišle v marcu tudi belgrajske šole. Pozimi so imeli učenci večinoma skrajšani pouk.

s 8.278.731 kun so lani isplačali za brezposelne na Hrvatskem.

s Občini Lukovico in Krašnju so združili, in sicer z uradnim sedežem v Lukovici. Na prošnjo prebivalcev iz Krašnje je pristojna oblast odredila, da so vsak teden enkrat za prejšnjo občino Krašnjo uradne ure v Krašnji.

s Ustanovitev katoliške šupnije v Šidu je do- volilo hrvatsko notranje ministrstvo. Prej je spadal Šid pod katoliško šupnijo v Glibarcu.

s Rejo poštnih golobov je pristojna oblast za Spod. Stajersko prepovedala.

s Davica se je pojavila v Vodicah na Gorenj- skem.

Priprave za posvetitve brez- madežnemu Marijinemu Srcu

Posvetilne molitve za posvetitve Brezma- dežnemu Marijinemu Srcu so izšle. Dobite jih lahko v sadostnem številu. Vsaka župnija naj sporoči, ko- liko jih želi. Ljubljanske župnije in organizacije naj same dvignejo te molitve v pisarni Priprav- ljalnega odbora. (100 izvodov 15 litr.)

Podobice s posvetilno molitvijo za otroke so izšle in se dbe v pisarni Priprav- ljalnega odbora. Pred škofijo št. 1. l. nad. Oskrbite si jih pravočasno. (100 izvodov 15 litr.)

Podobice, ki bodo služile namesto spoved- nih listkov, so izšle in se dbe oz. naročajo v Ljudski knjižarni, Pred škofijo, Ljub- ljana.

Šmarnice bodo izšle žeš teden dni. Spisal jih je dr. Ivan Ahčin in bodo trajne vrednosti. Pri- poročamo jih ne samo prečastitim gospodom duho- vnikom, ampak tudi laikom. Zupne urade prosimo, da sbrirajo zanje naročila in da čimprej sporoče, koliko jih žele. (Vsobina Šmarnic se naslanja tudi na prikazovanja Matere božje v Fatimi.)

ČLOVEK V BOJU Z MRČESOM

Kuhinjski in hišni ščurek

Ščurki prav za prav niso broščji, kakor ljudje. Navadno mislijo, jajčasto-podolgovatega trupa in rumenorjave barve. Je komaj 10—14 mm dolg. Oba spola, samec in samica imata sicer krila, ki ju nosita navadno zložena na hrbtni, ne moreta pa leteti. Le kadar skočita z višjega prostora na nižji, si pomagata z nekakim letenjem. V tem primeru služijo krila kot padalo. Samci so ožji, bolj vitki, samice pa širše, bolj čokate. Razen tega ima samec na zadku tri sinrdljive žleze, samica pa je brez njih. *Kuhinjski ščurek* (*Blatta germanica*) je temnorjave

Kakšna sta ščurka.

Ceprav ata si obe vrsti precej podobni, ju moremo vendar lahko ločiti. *Hišni ščurek* ali *bruce* je ploščatega, jajčasto-podolgovatega trupa in rumenorjave barve. Je komaj 10—14 mm dolg. Oba spola, samec in samica imata sicer krila, ki ju nosita navadno zložena na hrbtni, ne moreta pa leteti. Le kadar skočita z višjega prostora na nižji, si pomagata z nekakim letenjem. V tem primeru služijo krila kot padalo. Samci so ožji, bolj vitki, samice pa širše, bolj čokate. Razen tega ima samec na zadku tri sinrdljive žleze, samica pa je brez njih. *Kuhinjski ščurek* (*Blatta germanica*) je temnorjave

Strog zakon

Predsednik bolgarske vlade je predložil parlamentu v odobritev novo postavo, ki določa najmanj 15 let ječe in hudo globo za vse, ki imajo nedovoljene dobičke od trgovine in industrije. V hujših primerih določa zakon prisilno delo do smrti ali pa smrtno kazen. Z najmanj deset let ječe bodo kaznovali tiste, ki kopičijo zaloge. Za tatvine med letalskimi napadi so določili od 15 let ječe do smrtno kazni.

Poziv k skromnosti

Zveza bolgarskih žena se je obrnila na vse Bolgarke s pozivom, naj v korist domovine opuste vse razkošje. Bolgarska žena naj se skromno oblači in tako po svojih najboljših močeh prispeva k delu za skupnost in zmago.

Velike posojilnice — ljudske banke

Iz Rima poročajo o zakonskem načrtu, po katerem bodo uveljavili za velike posojilnice z deležno glavnico preko 50 milijonov lir glede glasovalne pravice na občnih zborih izjemne določbe. Pri velikih posojilnicah s številnimi zadrugami obstaja možnost, da se pojavi na občnem zboru — če ostane v veljavi določba, da ima vsak zadrugnik samo en glas — slučajna večina, kar lahko neugodno vpliva na poslovanje zavoda. Zato predvideva načrt, da smejo imeti zadrugniki z večjim številom deležev več glasov. Nadalje vsebuje zakonski načrt določbe, da morejo biti le italijanski državljani zadrugniki takih velikih posojilnic.

Z žalostnim srcem naznanjamo vsem sorodnikom in znancem, da je dne 22. marca 1943 dočrpel v 29 letu starosti naš dobi sin in brat, gospod

Mate Edvard
črkostavec

Prosimo, spominjajte se ga v molitvi
Goriča vas, dne 23. marca 1943.

Žalujocha rodbina Matetova

barve in meri 20 do 25 mm. Na zadku imata oba spola po dvojico ob strani štrleči bodici. Samec je vitkejši, ima krila, ne more pa letati. Samica ima namesto kril dve kratki, luskinasti krpi. Vsi ščurki imajo na glavi, ki je skrita pod krepko razvitim vratnim ščitcem, dve dolgi šestinasti tipalki. Noge pokrivajo trnaste ščetine. S pomočjo na spodnji strani stopal razvitih oprijemalnih blazinic, morejo plezati tudi po najbolj gladkih predmetih, kot po steklu, porcelanu itd.

Kako živijo ščurki.

Posebnost ščurkov je, da samice ne polagajo svojih jajčec posamič, marveč jih polagajo zbrana v hitinastem zavojčku; vendar je med obema vrstama ščurkov tale razlika:

Hišni ščurek ali *bruce* nosi svoj zavojček, v katerem je 30 ali tudi več kot 40 jajčec, približno 24 dni na zadku. Nekaj ur potem, ko je zavojček odpadel, se razpoči in tako se oprostijo v začetku belkaste, kasneje rumene ličinke. *Kuhinjski ščurek* pa nosi do 10 mm dolg zavojček koštanjastorjave barve s seboj le nekaj dni. V njem je 16, v dveh vrstah razporejenih jajčec. Da se razvijejo iz jajčec ličinke, je treba približno pol leta.

Ličinke obeh vrst se levijo 5—6 krat. So pa podobne razviti živali. Med razvojem opazimo krila kot majhne krpe. Vse razvoj traja, če je toplota primerna, skoraj pol leta.

Cez dan se ščurki skrivajo v skrivališčih, ponoči pa pridejo iz njih in gredo iskat hrane. Posebno radi imajo vlažno moko, dočim jim suha ne diši. Zito, usnje, obleko in volno zametavajo.

Škoda, ki jo povzročajo.

Škoda, ki jo povzročajo ščurki, ni prevelika, razen če so se zelo razmnožili. Le če jih je veliko, povzročijo znatno škodo na jedilih, posebno na krompirju, kruhu, repi, kuhanem mesu, maisti, medu, sladkorju, pivu itd. Pri tem utegnejo poškodovati tudi knjige, podobne in drugo.

Ker pa vse, kamor pridejo, s svojim blatom in zoprtim vonjem onesnažijo, so silno nadležni. Morejo priti tudi v testo ter biti vmešani v kruh; padejo tudi v jed, zaradi česar taka hrana človeku zasmerdi. Verjetno je tudi, da raznašajo bolezenske klice. Novjša angleška raziskavanja so dognala, da morejo ščurki, bodisi da prenašajo bolezenske klice na jedi, bodisi da raznašajo jajčeca neke v njih živeče trakulje, prenašati in razširjati raka.

Boj proti ščurkom.

Cesto pripravljajo vabe, s katerimi privabimo ščurke. Take vabe so n. pr. postano pivo ali ostanek vina, v katere pomočimo cunjje in jih nastavimo ščurkom. Toda ta sredstva, kakor tudi bolhač, niso vedno uspešna. Zlasti bolhač ni vedno svež, ali pa so mu primešane druge anovi; vzrok neuspeha je tudi v tem, da ne moremo do najbolj skritih skrivališč. Pač pa rodita dobre uspehe dva postopka. Gre za dva atrupa, s katerima namažemo mesta, kjer so skriti ščurki. Ta dva atrupa sta: fosforni preparat in kremenčev fluorid, ki ga primičamo sladkorju.

Naravni sovražniki ščurkov so male hišne mravljice. Kjer so se naselile te, izginejo ščurki. Seveda so prav te mravljice še bolj nadležne mrčesa. Zmota je mnenje, da so sovražniki ščurkov stenice ali pa narobe.

V isto skupino spada tudi hišni muren (*Gryllus domesticus*), ki ni tako velik škodljivec. Meri 15—20 mm, je rjavkaste ali umazanorjave barve s temnejšimi pegami ali pasovi. Debela, polokrogla glava nosi dve nitkasti tipalki, ki sta pri samcu nekoliko daljši nego pri samici. Na zadku ima dve repni ščetini, samica pa 11—15 mm dolgo leglo. Od treh dvojic nog sta nogi zadnje dvojice prirejani za skakanje.

Muren ljubi toploto, zato se drži v bližini peči. Zvečer gre iskat hrane. Izdaja ga znano žvrčanje, ki nastane tako, da drgne obe sprednji krili drugo ob drugo.

Iz jajčec, ki jih leže samica v velikem številu, se razvijejo v 10—12 dneh ličinke, ki gredo takoj

iskat hrane. Posebno jim diši moka, kruh, vlačjo žito, maslo, škrob itd. Bolj kot kuhinje, obiskujejo murni slaščičarne, pivovarne, pekarni itd.

Proti njim se borimo tako kot proti ščurkom. *Strigalica* (*Forficula auricularia*) je gost naš stanovanj zlasti v poletnih mesecih. Škodo napravi zlasti na cvetlicah, sadju in zelenjavi. Koristna pa je, ker preganja in uničuje listne uši, listne bolhe zlasti na cvetlicah in celo muhe. Je 10—14 mm dolga, svetlordečerjava in ima na zadku zakrivljena klesca, s katerimi razpenja krila. Te klesce so pri samcu krepkejšje kakor pri samici. Prva dvojica kril je okrnjena na dve luski, pod njima pa je druga dvojica lepo zloženih prozornih kril. Toda strigalica je redko kdaj leta.

Samica leže jajčeca v majhnih kupčkih; ličinke, ki dorastejo šele v poznem poletju, skrbno varuje.

Če se strigalice razmnože, postanejo nadležne. Proti njim se borimo tako kot proti ščurkom. Lovimo jih tudi v votel volovji parkelj, ki ga jim navedemo v kakem kotu. Vanj se rade skrivajo v večjem številu. Da bi pa lezle v uho in pregrizle bobnič, je prazna marja.

Letošnji velesajem

Res je, da se je zaradi vojne skrhilo število evropskih velesajmov. Vendar bodo tudi letošnje velesajmi, po onih deželah, ki se jih vojna ne dotika neposredno. Tako bo bolgarski velesajem v Plovdivu od 26. aprila do 9. maja. Madžarska bo v Budimpešti priredila svoj velesajem, ki bo velikega pomena za vse podonavske poljedelske dežele. Danska bo imela svoj narodni velesajem v Fredericii. Francija pa pripravila velesajem v Parizu, Marsellu in v Bordeauxu, in mednarodni sajem v Lyonu. V Švici bo velesajem od 1. do 17. maja v Baselu, od 11. do 26. septembra v Lausanni. Dva mednarodna sejma v Španiji bosta od 10. do 23. maja v Valencii, a v Barceloni od 10. do 26. junija. Mimo tega bo v Španiji še pokrajinski sajem v Bilbaou (v avgustu) in v Saragosi (v oktobru).

Pridobivanje zlata nazaduje

Po nekem letopisu je leta 1942 svetovni pridelek zlata nazadoval na 36 milijonov unč, nasproti skoraj 40 milijonov v prejšnjem letu in 40,5 milijonov unč v letu 1940. Pridelek zlata kaže največje nazadovanje v Združenih državah, v Kanadi, v manjšem obsegu pa v Južni Afriki.

Vzgojo svojih otrok naj stariši prepustijo ministru in učiteljem

V romunski Bukarešti so zborovali te dni člani urada za vzgojo mladine. Posvetovanj so se udeležile vodilne osebnosti romunske mladinske vzgoje. Glavni tainik urada je med drugim opozarjal na težave vzgojnega dela. Pravečni minister je pozval starše naj prepustijo vzgojo svojih otrok niemu in učitelstvu. Posebno zdaj, ki se odloča usoda človeštva.

Koprive za pridobivanje blaga

Med prvo svetovno vojno se koprivna vlakna niso dobro obnesla za izdelovanje blaga. Na podlagi dolgoletnih poizkusov so v Nemčiji vzgojili posebno vrsto kopriv, ki daje prav dobro uporabno blagovno vlakno. Letos hočejo na Madžarskem v velikem obsegu gojiti to novo vrsto kopriv. Potrebne sadike je poslala Nemčija. Piščica, da bodo v označeni namen gojili koprive tudi po vojni, saj dajejo nasadi obilen pridelek skozi deset let in so pridelovalni stroški zelo nizki.

Dognanje očetovstva pri otroku

V nemškem Hannoveru je imel prof. dr. Baurmeister iz Kölna nedavno predavanje o tem, kako najlažje ugotovimo očetovstvo. Najbolj zanesljiva pot je podobnost med otroci in starši. Do štiri sto dednih znamenj primerjajo in fotografirajo, da tako preizkusijo vse, kar more nuditi podobnost. Čim manjša je otrokova podobnost z materjo, tem zanesljivejšje lahko doženemo, kdo je otrokov oče.